

TAMO GDE PRESTAJE KOPNO, POČINJE ŽIVOT...

RONILAČKI

SVET

APRIL-JUN 2006

**SPELEO RONJENJE:
TAJNE PODZEMLJA**

**DELFINI:
PUT U VELIKO PLAVETNILO**

**POTOPLJENI BRODOVI:
VASSILIOS**

neke stvari, Jednostavno
TRAJU...

prodavnica ronilačke opreme

DURANTE

Sutomore, Vuka Karadžića G3

085/373-701

Impresum:

Izdavač: PRINT ART, Pančevo

Glavni odgovorni urednik:
Janez Kranjc

Zamenik glavnog urednika:
Dragan Gagić

Tehnički uređenje:
Redakcija časopisa

Direktor marketinga:
Ivana Orlović

Filmovanje:
INFINITY, Pančevo

Štampa:
PRINT ART, Pančevo

Saradnici:
Danilo Škurić, Vladan
Milisavljević, Milorad Đuknić,
Božana Ostojić, Aleksandar
Karjuk, Petar Počuča, Đorđe
Branisavljević, Živojin Milanović,
Vlatko Taleski, Slobodan
Baranjin, Boško Alaica,
Gordana Karović, Predrag
Naumović, Aleksandra
Komaricki, Željko Dragutinović

Kontakt:
ronilackisvet@yahoo.com
+381 63 770 66 70

Naslovna strana:
foto: Ivana Orlović - Kranjc

CIP - katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije,
Beograd
RONILAČKI SVET
ISSN 1452 - 1091
COBISS.SR - ID 123507980

Po planu!

Na početku godine, kada smo startovali sa novom koncepcijom jedan od glavnih ciljeva nam je bio održavanje kontinuiteta izlaska u tačno predviđenim rokovima. Za sada uspevamo da se držimo plana. Rano je još uvek govoriti da li je nova koncepcija bila pogodak, ali vreme će pokazati svoje i to ćemo znati uskoro.

Ideja o besplatnom časopisu za sertifikovane ronioce na teritoriji Srbije vam se očigledno mnogo dopala. Pisma i e-mail poruke koje nam šalžete govore nam da smo na pravom putu i hrabre da nastavimo dalje. I mi znamo da bi bilo mnogo bolje kada bi časopis bio ceo u koloru, ali tako nešto za sada nije moguće. Ukoliko bi neko iz nadležnih Ministarstava možda imao sluha za ovakav projekat, e, onda ...

Do tada mi idemo dalje svojim putem. Pozivamo vas da sarađujete obaveštavajući nas o svojim ronilačkim poduhvatima, idejama, kampovima, ekspedicijama, o svemu što je u direktnoj i posrednoj vezi sa ronilačkim sportom.

Sledeći broj planiran je za decembar 2006. godine. Dakle, imate dovoljno vremena da se upustite u ronilačke avanture. A leto je tu. Vreme je za ronjenje!

Janez Kranjc,
glavni urednik

U OVOM BROJU IZDVAJAMO:

Ronilačka evolucija DIR ILI NE?	strana 8.
Stanovnici mora 20.000 MILJA POD MOREM	strana 10.
Speleoronjenje TAJNE PODZEMLJA	strana 12.
Olupine VASSILIOS T	strana 15.
Foto reportaža DELFINI	strana 18.
Reportaža LOVAC NA PODVODNO BLAGO	strana 26.

Tribina

Bezbednost u ronjenju

U savremeno opremljenim prostorijama fakulteta za sport i turizam TIMS u Novom Sadu, 25.03.2006. godine održana je tribina pod nazivom „Bezbednost u ronjenju“. O ovoj uvek aktuelnoj temi govorili su Goran Dimitrić („Fizička priprema za ronjenje“), dr. Dragana Ivković („Statistika ronilačkih incidenata u SCG“) i Damir Podnar („Bezbednost u rekreativnom i tehničkom ronjenju“). Šteta je što ovako zanimljivoj tribini nije prisustvovao veći broj ronilaca, jer je tema zaista bila interesantna, a predavači vredni respekta.

KPA Spartak i SPAV

Drugo savetovanje instruktora

U organizaciji KPA Spartak i SPAV, 1.04.2006. godine po drugi put je održano Savetovanje ronilačkih instruktora. Sala sportskog Saveza u Subotici je bila sasvim ispunjena, što je još jedna potvrda da ronionci podržavaju ovakav vid okupljanja. Sve prisutne je u ime domaćina pozdravio ronilački instruktor Đorđe Branislavljević-Beli, koji je još jednom ponovio da će subotičko savetovanje postati tradicija. Na ovom skupu izlaganja su imali Goran Kaurić (KPA Begej) – „Apnea“, Goran Zelić (DPA Sombor) – „Samospasavanje“, Janez Kranjc (S.D.T. Svet Ronjenja) – „Podvodna fotografija“, Đorđe Branislavljević (KPA Spartak) – „Hiperbarične komore“ i Stojan Bogosavljev (Special Response Divers In-

ternational) – „SRDI Srbija“. Posle savetovanja održana je i redovna skupština SPAV.

Bijela

Okrugli sto na temu „Zaštita podmorja i bezbednost u ronjenju“

Tačno u podne, 1.05.2006. godine u komfornim prostorijama Regionalnog centra za razminiranje i kontrolu na

moru (RCUD) u Bjeloi, počeo je okrugli sto na temu „Zaštita podmorja i bezbednost u ronjenju“. Skup je otvorio direktor RCUD gospodin Vesko Mijajlović, koji je u uvodnoj reči prisutnima predstavio centar u Bjeloi, sa kraćim pregledom dosadašnjeg delovanja. Poseban akcenat je stavljen na ronilačke incidente, kvalitet obuke i poštovanje pravila ronjenja na teritoriji Crne Gore.

Predsednik RS Crne Gore gospodin Vanja Milošević je istakao važnost modernizacije i standardizacije opreme za

ronjenje po ronilačkim centrima na crnogorskoj obali, kako bi se izbegli neželjeni incidenti sa teničkom neispravnošću opreme. Doktorka Dragana Ivković je predložila čvršću saradnju između DAN EUROPE BALKANS i RCUD kako bi se eventualni ronilački incidenti što efikasnije i brže sanirali. Pojavom tropskih algi u vodama crnogorskog podmorja počela je dugotrajna bitka za očuvanje podvonnog ekosistema, a Vesna Macić sa Instituta za Hidrobiologiju mora iz Kotora je informisala prisutne o preduzetim merama i rezultatima. Nakon dva sata skup je završen uz još jednom potvrđenu konstataciju da su ovakva okupljanja najbolja za razmenjivanje ronilačkih iskustava i informacija.

Skupština SOPAS-a

SOPAS postao Nacionalna ronilačka Federacija

Na Skupštini održanoj 04.06.2006. u prostorijama Vojne Gimnazije u Beogradu održana je skupština SOPA-a. Bili su prisutni predstavnici 19 klubova. Na skupštini se raspravljalo o klupskim članarinama koje se troše na plaćanje članstva u CMAS. Bilo je i primedbi na stagniranje sportskih aktivnosti u okviru Saveza, tako da je donet zaključak da i treba više održavati a klubove motivisati da ih organizuju. Na ovoj Skupštini objavljen je prestanak rada nacionalnog saveza, tako da je SOPAS od sada nacionalna ronilačka federacija.

Festival u San Sebastianu

„Jezero“ po ukusu žirija

Trideseti po redu međunarodni festival podvodnog filma u San Sebastianu (Španija) bio je uspešan za podvodnog snimatelja Miodraga Lakića. Naime, prema pravilima organizatora ovog festivala ne postoji rangiranje filmova, već oni radovi koji se dopadnu stručnom žiriju bivaju nagrađeni. Lakićev film „Jezero“ je uspeo da osvoji jednu od tih nagrada. To i ne čudi jer se radi o ostvarenju koje se značajno razlikuje od većine podvodnih filmova današnje produkcije. Film je sniman prošle godine na Zaovinskom jezeru na Tari i na specifičan način kazuje priču o potopljenim selima, grobljima, sudbinama... Iza kompletne produkcije stoji četrnaesto godišnje Lakićevo iskustvo, dok je montažu obavio Marko Tisovec.

Miodrag Lakić uskoro kreće u Portugal gde će na jednom potpuno nenastanjenom arhipelagu, koji se nalazi između Madere i Kanarskih ostrva početi sa snimanjem svog novog filma.

Ekspedicija

„Beljanica – Busovata 06“

ASOS u saradnji sa Institutom za hidrogeologiju RGF-a organizuje od 05. do 13. avgusta 2006. godine ekspediciju „Beljanica – Busovata 06“, na platou Beljanice, centralni masiv. Planira se potraga za novim, ispitivanje novo pronađenih i pretraživanje starih objekata kao što su „Ponor Busovate“, „Tisova jama“, „Kuzmina jama“ ... U okviru ekspedicije biće izvedeno i speloronjenje u vrelu Mlave. Očekuju se i gosti speleolozi iz Rumunije i Republike Srpske. Reportažu sa ove ekspedicije moći ćete da pročitate u sledećem broju. Više informacija možete dobiti na telefone: 064 129 84 37 i 064 148 45 56.

www.akademijaronjenja.com

prvi ronilački web portal u Srbiji!

FOR INFORMATION CALL
DIVING CENTER
POSEIDON DIVERS

063 201939
069 266399

Escape to a different world. Scuba takes you to a different world with new colors, shapes, textures and creatures – a world where the roles you play husband, wife, mother, father, friend take on a new dimension. Become a scuba diver and escape to a peaceful place to renew your energy and excite your senses.

Explore new places. Scuba diving frees you to explore the underwater world from historic shipwrecks and pristine reefs to the mysteries of your local quarry. Become a scuba diver and explore what you've been missing.

Experience a connection with nature; a feeling of freedom, and a transformation. Diving connects you with nature. It immerses you in new sensations and experiences. It transforms your perception of life forever. Become a diver and transform yourself.

The Way the World Learns to Dive™

Kikindska 4

26000 Pančevo

Tel/fax:(++381)13-313-919

Mob:063-80-55-360

NORD

Otona Županića 47

11070 Beograd

Tel/fax:(++381)11-602-896

Mob:063-8200-888

Profesionalno ronjenje-podvodni radovi

- Lociranje i vađenje eksplozivnih sredstava
- Održavanje i nadzor na prevodnicama
- Podvodno sečenje i zavarivanje
- Polaganje vodovodnih i kanalizacionih cevi
- Podvodno betoniranje i sanacija objekata
- Polaganje telefonskih i elektro kablova
- Podvodno miniranje,iskop i čišćenje

- Podvodna video i foto snimanja
- Vađenje potopljenih plovila i predmeta
- Održavanje i nadzor na zatvaračima i rešetkama hidroelektrana i pumpnih stanica
- Podvodno čišćenje trupa brodova
- Podvodna antikorozivna zaštita

**VAS VODI NA RONJENJE
RED SEA, EGYPT!**

**KONTAKT: 011 32 33 501
E-MAIL: INFO@KONTIKI.CO.YU
BEOGRADSKA 71
11000 BEOGRAD**

**.....ronite
u Crvenom moru!**

**Dive Center
Gulf Divers, Hurgada**

**Contact: Said Amin (owner), said@gulfdivers.com,
mobile 99 201 221 83 773 Corniche Road, Hurgada, Red Sea, Egypt**

DIR ili ne?

DIR ili “**Doing it Right**” u prevodu “Radi pravilno”. Veoma zvučne reči koje nas teraju na pomisao da samo na taj način možemo pravilno roniti. To naravno nije istina, D.I.R. nije ni religija ni filozofija već samo sistem.

D.I.R. je jako jednostavno i jasno postavljen sistem fokusiran na minimalizmu! Ni jedan deo opreme ne može jednostavno biti zamenjen drugim, a da nema uticaj na celu konfiguraciju. Ovaj sistem se može uporediti sa slagalicom. U koliko izvadimo jedan deo, cela slika više neće odgovarati.

Početakom 80-tih su Bill Main i Bill Gevin počeli sa razvojem standardizovane opreme za pećinsko ronjenje koja je trebala da da bolje rezultate pri **timskom** ronjenju od bilo kog sistema do tada poznatog.

Posle par stotina uspešnih zarona, konfiguracija koja je iz ove saradnje proistekla nazvali su „**Hogarthian configuration**“ po William Hogarth Main-u.

Posle izvesnog vremena priključili su im se Parker Turner i Lamar English i osnovali “Woodvile Karst Plain Project”, skraćeno **WKPP**. Posle 20 godina i ogromnog broja dubokih i dalekih

zarona sistem je usavršen od strane George Irvin-a i nazvan “Doing it Right” ili skraćeno **D.I.R.**

Dugogodišnjim aktivnim bavljenjem ekstremnim ronilačkim sportom shvatili smo da bi bilo dobro kada bi se uspostavila jedinstvena konfiguracija opreme i procedure za sve ljude koji rone u R.K. Triton. Roneći po DIR-u i prolazeći kroz razna iskustva na brojnim ekspedicijama u zemlji i inostranstvu, 2003 godine odlučili smo da se ova konfiguracija opreme i principi uvedu kao preporuka na svim tehničkim kursovima (od Deep Diver-a do Trimix-a) koje sprovodimo. Sva pitanja koja smo imali oko konfiguracije opreme na dugim i dubokim zaronima razrešili smo jednostavnom primenom iste.

EVOLUCIJA RONJENJA

Sistem je modularno napravljen, tako da se u zavisnosti od vrste zarona delovi opreme mogu dodavati ili oduzimati, a da se pri tome ceo koncept ne menja!

Važno je napomenuti da se radi o sistemu koji je u celosti koncipiran za ronjenje u paru ili timu.

Najlepše u svemu ovome jeste to da i rekreativni ronionci (oni bez preteranih ambicija) mogu imati koristi od ovog sistema. Sigurnost opuštenost i kompetentnost se diže na viši nivo.

TRITON je prvi i trenutno jedini ronilački klub kod nas koji koristi DIR konfiguraciju, pa su i naši učenici (koji su završili neki od kurseva u IANTD federaciji) počeli da koriste ovu konfiguraciju. Drugačije nisu ni mogli savladati praktične vežbe propisane standardima federacije.

Poslednje tri godine upotpunili smo DIR konfiguraciju sa još kvalitetnijom opremom, a bezbednost rojenja u našem klubu digli na najviši nivo.

Uživanje je roniti na ovaj način jer se osećate jako bezbedno. Za svaki eventualno nastali problem pod vodom imate rešenje koje se unapred uvežbava na kursovima. Počevši od odabira gasa, otkazivanje delova opreme do pravilnog načina izrona i vršenja dekompresije. Ovo naravno podrazumeva kompetentnog ronionca. Čovek tj. ronilac i čini okosnicu ovog sistema i na usluzi mu stoje najjednostavnija i najsigurnija rešenja za sve aspekte ronjenja.

Ovladavajući veštinama koje nudimo na IANTD kursovima za tehničko ronjenje postajete sigurniji u sebe i relano sposobniji, jer su vežbe tako odabrane da od vas traže da posedujete strpljenje i koncentraciju u svakom trenutku izvođenja. U protivnom, nećete uspeti da izvedete vežbu kako treba. Zato na ovim kursovima glasi pravilo: „time što ste platili kurs ne znači da ćete biti i sertifikovani“. Drugim rečima u koliko ne uspete da savladate gradivo (kako teoretski deo tako i praktični), nećete dobiti sertifikat. Time, se ovi kursevi, između ostalog, razlikuju od svih ostalih, jer se ne mogu kupiti novcem, moraju se savladati.

Neki će pomisliti da ovaj sistem i nije nešto, međutim brojni rekordi su postavljeni upravo uz pomoć korišćenja ovog sistema. Preneto na naše uslove ponosni smo da kažemo, da i pored toga što članovi Tritona izvode neke od najsloženijih i opasnijih zarona, možemo da se pohvalimo besprekornom sigurnosnom statistikom. Ko radi taj i greši. Upravo zbog toga smatramo da DIR pristup opremi i procedurama garantuje najviši stepen sigurnosti pri izvođenju i najkomplikovanijih zarona. Više informacija o sistemu i kursovima možete dobiti na www.triton-ast.co.yu pod linkom Triton&DIR, ili na 064 11 88 995.

M.Bevenja/V.Taleski

20.000 milja pod morem...

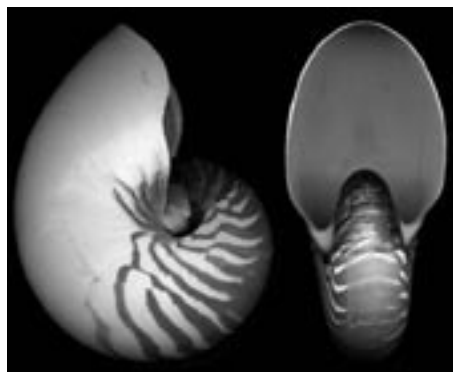

Ovaj misteriozni stanovnik zapadnog Pacifika svima nam je poznat iz knjige Žil Verna **20 000 milja pod morem**. Ako se do sada niste dosetili o kome je reč sledi mala pomoć: kapetan Nemo je po njemu nazvao svoju čudesnu podmornicu ... **NAUTILUS**, a priča o njemu sledi.

Nautilus je cenjen kao ključ za određivanje procesa koji su oblikovali život u drevnim morima. To je mekušac glavonožac, najbliže srodan sipi i hobotnici. Malo je evoluirao u poslednjih 500 miliona godina, zbog čega ga je Čarls Darwin jednom prilikom nazvao "živi fosil". Brojne vrste nautiloida, sada izumrle, bile su dominantni morski predatori pre uspona riba. Danas je preživela samo šačica različitih vrsta. Paleontolozi, ekolozi i fiziolozi proučavaju ovog fascinantnog mekušca, nadajući se mogućnosti rekonstrukcije morskog okruženja od pre 500 miliona godina i funkcionisanja davno izumrlih životnih formi.

Nautilus je prvi put je otkriven u indonežanskim vodama 1705. godine, a nađen je i na nekoliko mesta u Zapadnom Pacifiku. Mnogi primerci su pronađeni oko Fidžija, Nove Kaledonije, Filipina, severnih delova Velikog Koralnog grebena i u maležanskim vodama. Oko Australije su rasprostranjeni od Kvinslenda do severnih delova kontinenta. Znači ako ste ronili u ovim vodama možda ste se susreli sa mističnim dasom, što je poprilična retkost, jer Nautilus, iako živi na predivnim koralnim grebenima, ima sposobnost da migrira između dubina od 450m i 90m ali i još pliće. Ovaj izdržljivi mali mekušac, dnevno-noćne selidbe vrši tokom celog života. Ako znamo osnovne zakone fizike, fiziologije i hemije jasno je da on može tolerisati neverovatne promene u temperaturi i pritisku. Naučnicima i dalje nije jasno kako mu to polazi za rukom tj. rukama, pošto ih on ima od 36-96. Ove ručice su poredane u dva kruga, nemaju pijavke, ali su lepljive od sekreta žlezdanih ćelija i poseduju brojne hemoreceptore. Nautilus je predator koji hranu detektuje pomoću ručica, jer za razliku od svojih rođaka sipe i hobotnice, njegove oči su jednostavne. Oči se nalaze odmah ispod poklopca i one su šuplje loptice

Duboko u vodama kod obalskih grebena Australije i Indonezije živi neobičan glavonožac, čija je predivna ljuštura inspirisala pesnike i zbuñivala naučnike tokom vekova...

na drškicama bez sočiva, tako da ovaj mali mekušac najverovatnije raspoznaje samo svetlost i tamu, odnosno nema sposobnost formiranja slike. Šteta, s obzirom u kakvom prelepom okruženju živi. Naš lovac znači pronalazi plen tj. ručice pomoću hemijskih tragova. Kada je hrana detektovana ručice se rašire i Nautilus nalazi plen kombinujući signale iz ručica sa direktnom informacijom koju mu obezbeđuju rinofore-dva mala cevasta organa koja su ispod očiju. Prilikom hvatanja plena ručice mogu postati dvaput duže od tela. Sve ručice mogu da se uvuku u posebne navlake kada nisu u upotrebi. Elegantan dasa, zar ne? Ručice obrađuju hranu i prosleđuju je do usta, koja su u sredini i poseduju kljunoliku vilicu za kidanje hrane. Dalje sledi omekšavanje sokom iz pljuvačnih žlezda, turpijanje i rezanje hrane radulom i na kraju gutanje. Znači Nautilusov recept za vitku liniju je dobra obrada hrane pre gutanja. Pametno. Čini mi se da je nešto slično savetovala i Madona. Kao i ostali rođaci glavonošci Nautilus se odlikuje razvijenim nervnom sistemom i čulnim organima. Voli, kao i ostali glavonošci, morskou sredinu ali, ne mora sa malim salinitetom, i stoga mu Baltik i Crno more ne odgovaraju.

Nautilus diše pomoću dva para škrge i po tome se razlikuje od svih ostalih glavonožaca koji imaju jedan par. Još jedna uočljiva razlika je i potpuna spoljašnja ljuštura. Glavna uloga ljušture glavonošca je zaštita, jer iako je izuzetno šarmantan naš dasa je ipak mekušac. Ljuštura često ima zaštitni poklopac, građena je od dva sloja: spoljnog prizmatičnog, sastavljenog od kristala kalcijum-karbonata utopljenih u organski matriks i unutrašnjeg sedefastog. Ljuštura su pomoću septi podeljene na komore. Kada se izlegu iz jaja mali Nautilusi imaju svega nekoliko ovih komora, međutim, tokom razvoja pomeraju se unapred u svojoj spirali i izlučuju zidove tj. septe, praveći male komore. Odrasli imaju 30 komora, a poslednja otvorena komora je komora za život, ona je jedini prostor u kome glavonožac živi. Plašt oblaže poslednju komoru i proteže se kao sifon do vrha. Sve komore su ispunjene tečnošću i gasom (uglavnom azot) koga verovatno luči sifon. Ljuštura takođe služi da obezbedi sposob-

STANOVNICI MORA

nost plutanja u vodi. Nakon lučenja novog septalnog zida, voda se izvlači osmozom kroz sifon. Ovo omogućava plutanje kad Nautilus poveća težinu. Nasuprot tome, kad izgubi težinu, može dati vodu, slično rezervoarima podmornice.

Ljuštura variraju od vrlo ornamentiranih do veoma jednostavnih. Moderni Nautilus ima talasaste braon šare na gornjoj strani, a beo je sa donje strane. Postoji i razlog, naime, ako predator gleda Nautilusa odozgo, on će se savršeno uklopiti u pozadinu, a ako ga

gleda odozdo, učiniće mu se bledo i time biti kamufliran u dnevnu svetlost. Pametno, zar ne?

Nautilus pliva u cik-cak stilu, i kreće se na "mlazni pogon". On naizmenično uvlači vodu u plaštanu šupljinu unutar ljuštura i izbacuje je kroz mišićni levak, ispod ručica. Usmeravanjem mlaza vode pomoću fleksibilnog levka, nautilus može da se kreće unapred, unazad ili u stranu.

Istraživanja Univerziteta Havaji sugerišu da Nautilusi migriraju u pliće vode da vrše reprodukciju, koju stimuliše blag rast temperature. Mužjaci i ženke su dimorfni, iako se dimorfizam ne pojavljuje do zrelosti. Ljubavna igra izgleda otprilike ovako: zaljubljeni mužjak se pridržava za ženku svojim ručicama i ubacuje paket sperme u njenu plaštanu duplju pomoću specijalno modifikovane ručice. Ženke ne proizvode više od 12 velikih jaja (25-35mm) po sezoni. Jaja su zatvorena u mlečno bele kapsule koje se po izbacivanju usidre u stabilnu površinu. Za oko godinu dana. Izlegne se Nautilus od oko 25mm, koji izgleda kao minijturna kopija svojih roditelja, znači potpuno se preskače larvalni period- direktno razviće. Mladi imaju obično sedam komora i plutaju kao plankton, što bi moglo da objasni njihovo rasprostranjenje. Treba napomenuti da današnji glavonošci proizvode na hiljade pa čak i desetine hiljada jaja godišnje, a Nautilus samo dvanaest. 27. oktobra 1990. godine na Havajima je rođen prvi Nautilus u zatočeništvu, koji je preživeo do zrelosti. Proučavanjem izotopa ¹⁴C unutar ljuštura živih primeraka utvrđeno je da im život traje najmanje 16 godina.

Nautilus ima dosta neprijatelja. Ožiljci od kljuna na njihovim ljušturama ukazuju na napade čak i od strane predstavnika svoje vrste. Ponekad ih napadaju ajkule, jegulje a ljudi ih, nažalost, često jedu ili koriste kao mamce za pecanje. Zamke se prave pomoću čeličnih šipki, žice sa okcima i kanapa za plutanje. Zamka se zaveže za greben, ostavi se preko noći i Nautilusi se tokom svojih dnevno – noćnih migracija upecaju.

Ljuštura im je visoko cenjena zbog ornamentike i stoga privlačna za turiste. Kolekcionari sakupljaju ljuštura Nautilusa, koje su vrlo atraktivne zbog kombinacije sedefne unutrašnjosti i bež-braon šara spolja. U prošlosti čistači plaža sakupljali su samo one ljuštura koje izbacilo more, međutim danas se to promenilo. Zbog sadašnjih kolekcionarskih standarda, traže se sve više savršene, tj. neoštećene ljuštura pa ih zbog toga sve više love pomoću zamki. Pošto ove životinje sazrevaju dosta kasno i na svet donose mali broj jaja ovaj preterani lov ugrozio je i ovako malenu populaciju Nautilusa.

Od krupnih sedefastih ljuštura nautilusa, optočenih srebrom i zlatom, pravljeni su skupoceni ukrasni predmeti koji se danas čuvaju u mnogim muzejima sveta. Za podmornicu kapetana Nema, kao i za našeg malog prijatelja, važi ista izreka:

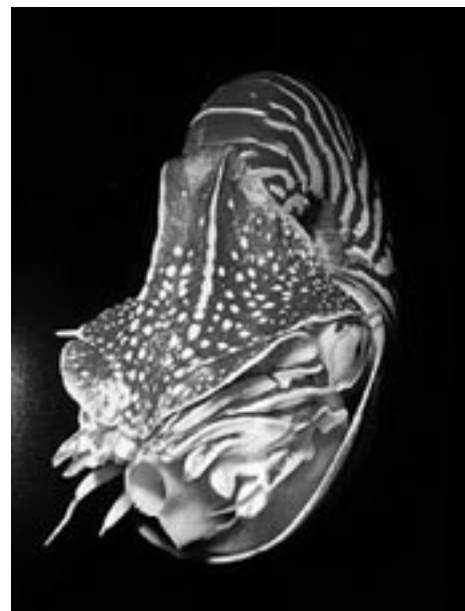
Mobilis in mobili.

Kapetan Nemo tj. Žil Vern je tu potrebu za stalnim kretanjem lepo objasnio:

...Vi volite more, kapetane?

Da! Volim ga! More je sve.

Ono pokriva sedam desetina zemljine lopte. To je ogromna pustinja u kojoj čovek nikad nije sam, jer uvek oseća život svuda oko sebe, ono je samo pokret i ljubav, to je živ beskrajski ... Jedino je tu nezavisnost! Jedino je tu sloboda! ...Žil Vern

Aleksandra Komarnicki

Tajne PODZEMLJA

Speleoronjenje je grana speleologije tj. istraživačka tehnika koja se bavi istraživanjem podzemnih morfoloških oblika ispunjenih vodom. Speleoronjenje (speleodiving, cave diving) je relativno mlada istraživačka disciplina čiji je razvoj napredovao uporedo sa razvojem opreme za skuba i komercijalna ronjenja. Početak speleoronjenja se vezuje za početak rekreativnog ronjenja. Speleoronjenje je jedno od najopasnijih vidova istraživanja uopšte. U poređenju sa vrhunskim alpinizmom, speleologijom ili pak nekim drugim disciplinama, speleoronilačka disciplina je ograničena vremenom. Svako pa i najmanje odstupanja od predviđenih vremenskih intervala dovodi do incidenata a često i do tragičnih posledica. O kakvom sportu je reč najbolje govori lista nesreća gde je po nekim statistikama u intervalu od 30 god. na području Amerike do sada izgubilo život više od 350 ronioaca. A o svemu tome najbolje svedoče upozorenja koja se često vide na ulazima u poznate podvodne karstne sisteme. Pored nedvosmislenog značaja speleoloških istraživanja već na samom početku ozbiljnijih istraživanja pojavile su se prepreke, u vidu vodenih ispuna (sifona), koje su onemogućavale dalje napredovanje i istraživanje.

Početak speleoronjenja

Verovatno je jedan od prvih dokumentovanih pokušaja "speleoronilačke" aktivnosti izveden 1773-e godine, kada je Englez Dej u pećini Pik pokušao da "na dah" preroni sifon dok je prvi pokušaj ronjenja u karstnom vrelu zabeležen je na Voklizu kada je Ottonelli uspeo da zaroni do dubine od 23 m. Novembra 1880-e godine Lambert je sa prototipom današnjeg ribridera preronio do kraja Severn tunela i time prešao distancu od 300 m.

Sledeći zabeležen pokušaj datira iz 1922 godine kada je Francuski istraživač Casteret uspeo da preroni dva kratka sifona (Grotte Du Montespan). To je ujedno bilo i prvo otkriće suvog pećinskog sistema iza vodene prepreke (sifona). Tada se (pre 84 godina) po prvi put i uvideo značaj speleoronilačkih istraživanja.

Godinama kasnije speleoronjenje se ubrzano razvijalo da bi krajem osamdesetih godina od strane C. Touloumdjian-a i J. Hasenmayer-a, Vokliško vrelo bilo ispitano do dubine od 205 m. Devedesetih godina

se zakoračilo korak dalje. To se ogleda i u velikim dužinama proronjenih kanala, 5506 m u Vakula vrelu (US) (1998), i u dubini ronjanja kada je N. Gomez zaronio do dna V. Bushmansgat 1996-e god. do dubine od 264 m. Zaron je trajao dvanaest sati, a tokom ronjenja promenjeno je osam "mešavina" – medijuma za disanje.

Počeci speleoronjenja na našim prostorima uglavnom se vezuju za ime B. Paljetka koji je izveo niz speleoronilačkih zarona u poznatim karstnim vrelima i ponorima, većinom u delu Crnogorskog i Hercegovačkog karsta.

Njegovi rezultati poslužili su kao osnova za nova brojna speleoronilačka istraživanja, ali i kao važne podloge u hidrogeološkim istraživanjima, npr. istraživanje vrela Opačica za potrebe vodospabdevanja Herceg Novog.

Zahvaljujući ubrzanom razvoju modernih ronilačkih i speleoloških tehnika poslednjih decenija, mogućnosti korišćenih metoda dobijaju sve više na važnosti i značaju.

Metodski pristup speleoronilačkim istraživanjima

Speleoronjenje je istraživačka disciplina koja suštinski ima iste ciljeve istraživanja kao i speleologija ali u realizaciji speleoronilačkih istraživanja važe potpuno drugačiji principi i način istraživanja. Speleoronjenje, za razliku od suve speleologije, koristi znatno veći i skuplji fond opreme, a osnovna razlika je vremenski ograničeno istraživanje pa se samim tim efikasnost istraživanja mora povećati do krajnjih granica.

Vidovi speleoronilačkih aktivnosti se dele po: dubini objekta, položaju karstnih kanala, temperaturi vode, vidljivosti, udaljenosti sifonskog kanala od ulaza u speleološki objekat itd.

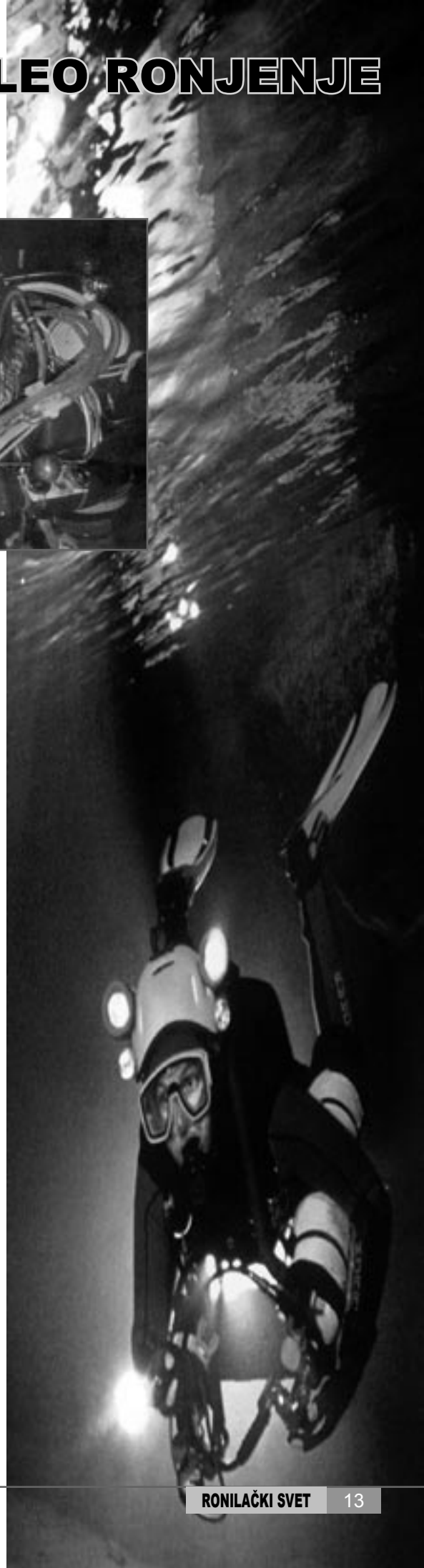
Kao i kod speleologije, speleoronilačka istraživanja se izvode fazno i u zavisnosti od prethodnog koraka. Speleoronilačka istraživanja podrazumevaju u prvoj fazi, informativno speleoronilačko izviđanje u cilju sagledavanja uslova i veličine speleoloških objekata. To podrazumeva sledeće informacije i podatke:

- elementarna topografija
 - azimut ulaznog kanala
 - gabariti kanala
 - bočni otvori
 - dubine na karakterističnim mestima
 - distanca i procena za dalje istraživanje
 - azimut pravca za dalje istraživanje na zadnjoj tački istraživanja
- vidljivost
- temperatura vode
- azimut kretanja podzemnog toka
- brzina podzemnog toka
- maksimalna dubina istraživanja
- razna opažanja (nanos, mulj, granje, suženi prolazi itd.)
- prisustvo speleofaune

O drugoj fazi istraživanja odlučuje se na bazi podataka informativnog ronjenja.

Speleoronilačka istraživanja u svetu i kod nas

Pored ranije pomenutog istraživanja vrela Vauclaise u Francuskoj, veoma su zapaženi i svojevrsni rekordi istraživanja sifona, npr. La Doux De Coly u Francuskoj u dužini preko 5000 m sa prosečnom dubinom ronjenja većom od 50 metara.

SPELEO RONJENJE

Emergence du Ressel u Francuskoj jedan je od najdužih proronjenih sifona na svetu sa dužinom većom od 1800 m i prosečnim dubinama ronjenja preko 80 m realizovan 1990. godine od strane Oliver Isslera.

Za razliku od speleoronilačkih istraživanja u Evropi, koja su pored značajnih distanci uglavnom vezana za karstne kanale sifonalnog karaktera na velikim dubinama platformni karst Floride i Jukatana odlikuju veliki karstni

sistemi rasprostranjenja i više desetina kilometara ali relativno malih dubina. Jedan od najpoznatijih projekata speleoronilačkih istraživanja je projekat Wakulla Spring. To je sistem kanala dužine više kilometara sa prosečnom dubinom između 80 i 100 m.

Verovatno najpoznatiji speleoronilački istraženi objekti su jukatanske CENOTE. Gusta mreža karstnih kanala Jukatana smatra se za najrazvijeniju karstnu mrežu u svetu. Apsolutna vidljivost i temperatura vode oko 26°C, čini Jukatana pravi rajem za speleoroniocima.

Najduži istraženi podvodni speleološki objekat se upravo i nalazi na Jukatani - Ox Bel Ha sistem Meksiku sa više od 106 km kanala.

Od speleoronilačkih istraživanja na Australijskom kontinentu mogu se izdvojiti istraživanja Cocklebidy Cave, u dužini od 6090 m sa dva suva sifona i dubinom ronjanja max. 12 m, što je ujedno i omogućilo ovakva istraživanja.

Jedno od najinteresantnijih i najvećih podzemnih jezera nalazi se u Južnoj Africi. Dragon's Breath Hole sa svojim dimenzijama je najveća kaverna ispunjena vodom sa prečnikom od više stotina metara i dubinama do sada istraženih kanala od 140 m. U Južnoj Africi se nalazi i speleoronilački najdublje istražen objekat, Bushmansgat sa max. dubinom istraživanja do koga su se spustili speleoronioci od -264 m. U poslednjih desetak godina speleoronilačka istraživanja u našoj zemlji su se znatno razvila i zahvaljujući grupi pojedinaca do sada je istražen niz karstnih vrela, ponora i pećina sa sifonskim preprekama. Neki od najznačajnijih speleoloških objekata u karstu Karpato-balkanida i Dinarida prikazani su u sledećoj tabeli.

Naziv spelološkog objekta	Lokacija	Dužina istraženih kanala	Max. dubina istraživanja
V. Mlava	Žagubica	120m	73m
V. Krupaja	Beljanica	150m	72m
Krupac	Niš	170m	86m
Jelovačko v.	Pirot	65m	30m
Rakin ponor	Miroč	50m	29m
Sopot	Risan	350m	42m
Spila	Risan	270m	72m
Ljuta	Orahovac	100m	133m
Gurđić	Kotor	460m	50m
Krvenica	Tuzi	250m	50m
	Nikšić	80m	63m
Obošničko oko	Nikšić	130m	37m
Vilina Spila	Petrovac na moru	200m	47m

Glavne odlike potopljenih speleoloških objekata speleoronilački istraženih u Srbiji su: temperatura vode koja se kreće od 7 do 11°C, vidljivost je veoma mala od 0,5 m pa do max. 6-7 m, često sa značajnim sitnim i muljevitim frakcijama tj. podložnost brzom замуćivanju kao i uglavnom kanali manjih dimenzija u prečniku. Svi ovi podaci samo ukazuju na kompleksnost i zahtevnost speleoronilačkih istraživanja i veoma malo prostora za bavljenjem tzv. rekreativnim speleoronjenjem (cavern diving).

Ipak pored svih poteškoća koje prate razvoj speleoronjenja u našoj zemlji do sada se istražio zavidan broj objekata kako iz čistih istraživačkih pobuda tako i za potrebe hidrogeoloških istraživanja kao što su npr. istraživanja vrela Krupac, istraživanje sifonskih kanala pećine Bele Vode, istraživanje Jelovičkog vrela itd. A kao potvrda bavljenja vrhunskom speleoronilačkom aktivnošću Srpski speleoronioci su radili na veoma značajnim istraživanjima vrela Seker Pinari u Turskoj za potrebe kompanije Danone.

Pored gore navedenih istraživanja treba dodati i veoma značajna istraživanja Francuske speleoronilačke federacije koja je u zoni Dinarida a posebno na terenima SCG, BiH i Albanije do sada imala veoma važnu ulogu. Na čelu sa C. Touloumdjianom u proteklih tridesetak godina je istraženo veliki broj karstnih vrela i urađen niz zahtevnih speleoronilačkih ekspedicija.

Jedno od najpoznatijih i najvećih vrela u karstu Dinarida je svakako vrelo Bune (700 m/-85 m), koje je ujedno i jedan od najvećih hidrogeološki aktivnih karstnih sistema istraženih do sada na ovim prostorima.

Saša Milanović
milanovics@eunet.yu

U ovom tekstu je dodirnut tek delić tajne speleoronjenja i prikazan samo fragment ove fascinantne sportske i istraživačke discipline. Pored svega navedenog jedino važno je upamtiti sledeće:

U OVOM SPORTU NEMA JUNAKA !

Otok Vis je bez sumnje mesto za prave znalce ronjenja na olupinama. U dubinama uz strme obale skoncentrisan je veliki broj izuzetno zanimljivih brodova, aviona iz različitih perioda ljudske istorije. Među njima je i teretni brod Vassilios T, na kojem smo ronili u više navrata.

Vassilios T je porinut u more 1920.godine, u brodogradilištu Nitta Zosensho koje se nalazilo u gradu Osaki. Iz dalekog Japana brod je stigao u Pirej (Grčka) koji se vodi kao njegova matična luka. Na putovanju iz Swansea za Veneciju, prevezio je priličnu količinu uglja. Pod čudnim i nedovoljno ispitanim oklonostima 03.04.1939.godine udario je u obalu kod rta Stupišće. Sumnjalo se na prevaru sa osiguranjem ali ta tvrdnja nikada nije dokazana. Nakon udara, brod je vrlo brzo potonuo samo stotinjak metara od obale, bez ljudskih žrtava.

Grdosija pod morem

Iz Komiže se do lokacije stiže za dvadesetak minuta vožnje brodom. Ispred samog svetionika nalazi se muring sa bovom koji služi za vezivanje. Ujedno, po tom konopu se i kreće u zaron. Ispod površine, na petnaestak metara dubine iz plavetnila je počela da se pojavljuje ogromna senka. Vassilios T je nesumnjivo prava grdosija. Da bi čovek doživeo njegove prave mere neophodna je dobra vidljivost. Dužina broda je 104 metra a širina 14 metara. Leži na levom boku, na padini koja se spušta u dubinu. Pramac se nalazi na dubini od dvadeset metara. Oko broda se nalazi prilična količina rasutog uglja koji se već stopio sa dnom. Na sredini trupa je jasno vidljiva velika pukotina kroz koju je voda prodrla u unutrašnjost, povlačeći ga ispod površine. Oko broda plivaju velika jata riba, dok u rupi na sredini živi pozamašan ugor. Sasvim lepo se može proći uzduž trupa po nekadašnjoj palubi. Takođe, može se ući i u teretni prostor, uz oprez da se ne isprljate jer još uvek ima zarobljene nafte. Na krmi je velika elisa. Može joj se bez problema prići, ali oprezno jer je dubina tu već preko 45 metara. U zadnjoj „štivi“ je pričvršćen rezervni propeler, ali da bi ste ga dobro videli neophodne su jake lampe. Obzirom na zaista imponantnu dužinu, na ovu olupinu vredi „potrošiti“ barem tri zarona.

Kontakt i info:
+385 99 680 46 64
+381 65 613 57 06

Teretni brod Vassilios T

Piše: Ivan Urošević

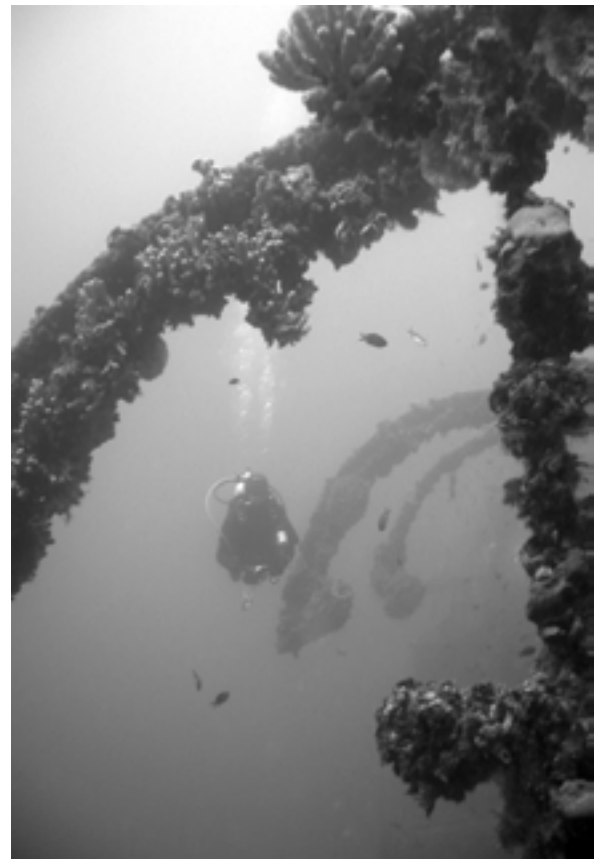
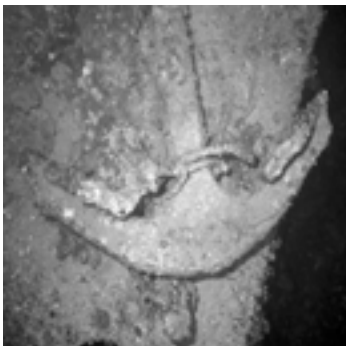
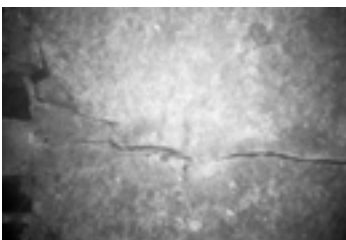
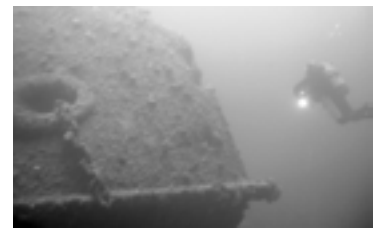

Foto: Ivana Orlović-Kranjc, Dušan Varda, Janez Kranjc

UVEK ZA KORAK ISPRED DRUGIH

Novi proizvodi koji su izašli iz MARES-ovih laboratorija uvek donose dah inovacije i modernih tehnoloških rešenja. To su standardi koje konkurencija teško može dostići.

Trialistic line

U ovoj godini potpuno izdvojena linija mokrih odela. Sasvim sa razlogom, jer kod ove linije proizvoda vidi se timski rad inženjera i dizajnera koji su uklopili vrhunske materijale, funkcionalnost i lep dizajn. Ovakva kombinacija omogućava maksimum komfora, toplote i izdržljivosti, kao i mnogostranu primenu za ronjenje u različitim uslovima. Zahvaljujući dobrim spojevima i zipovima ova ronilačka odela se lako oblače i svlače, a zadržavaju toplotnu izolaciju. Posebno dizajnirana zaštita vrata i ramena je zamišljena tako da i pored ekstra termalne zaštite, ipak omogućava maksimum elastičnosti i nesputanost pokreta tela.

Takođe deo ove linije je i širok dijapazon pod odela koja osim termalne, pružaju i UV zaštitu. Šavovi na pod odelima su kvalitetno sašiveni i sigurno ne žuljaju kožu. Cela ideja je u suštini da se kombinacijama neoprena debljine 7-5-3 i 5-4-3 milimetra omogući idealna termalna zaštita i mogućnost ronjenja u vodama različite temperature, uz maksimalan komfor i udobnost.

Dragon AT

Bezbednost, komfor i tradicionalan dizajn su tri ključne reči koje najpreciznije opisuju ovaj BCD. Dragon AT omogućava perfektnu kontrolu plovnosti bez ikavih ograničenja i smetnji kod upotrebe svih ronilačkih odela, od suvih do shoty-ja. Odličan je i sistem integrisanih tegova (u svaki od džepova staje do 4.5kg) koji se lako postavljaju ali i odbacuju u slučaju potrebe. Okovratnik je postavljen tako da udobno naleže uz vrat, kao i samar uz kičmu ronioca što predstavlja posebnu ugodnost tokom ronjenja. Air – trim radi odlično i lako je dostupan u svim položajima. D-ringovi su precizno i na pravim mestima pozicionirani. Finalna obrada je kao i uvek, kada je MARES proizvod u pitanju - vrhunska.

Demon maska

Širok pogled na podvodni svet. Veoma veliko vidno polje u kombinaciji sa kvalitetnim materijalima, ima za posledicu jedan od dragulja iz kolekcije MARES proizvoda. Mek silikon omogućava dobro prijanjanje maske uz lice ronioca. Potiljačni kaiš se lako i brzo podešava pomoću posebnog MARES patenta na kopčama, kako na suvom tako i pod vodom ukoliko je potrebno. Dakle radi se o „dvookoj“ masci, težine svega 205 grama. Zapremina unutar maske iznosi 120 cm³, a napravljena je od najkvalitetnijeg tečnog silikona i gume, uz dodatke techno polimera. Šta reći osim: moderno, funkcionalno, kvalitetno. Jednostavnije – MARES.

Info: CALYPSO GROUP 011 322 22 32

GENERALNI ZASTUPNIK ZA
SABIJU, CRNU GORU,
BOSNU I HERCEGOVINU

Calypso GROUP
President **Božana Ostojić**

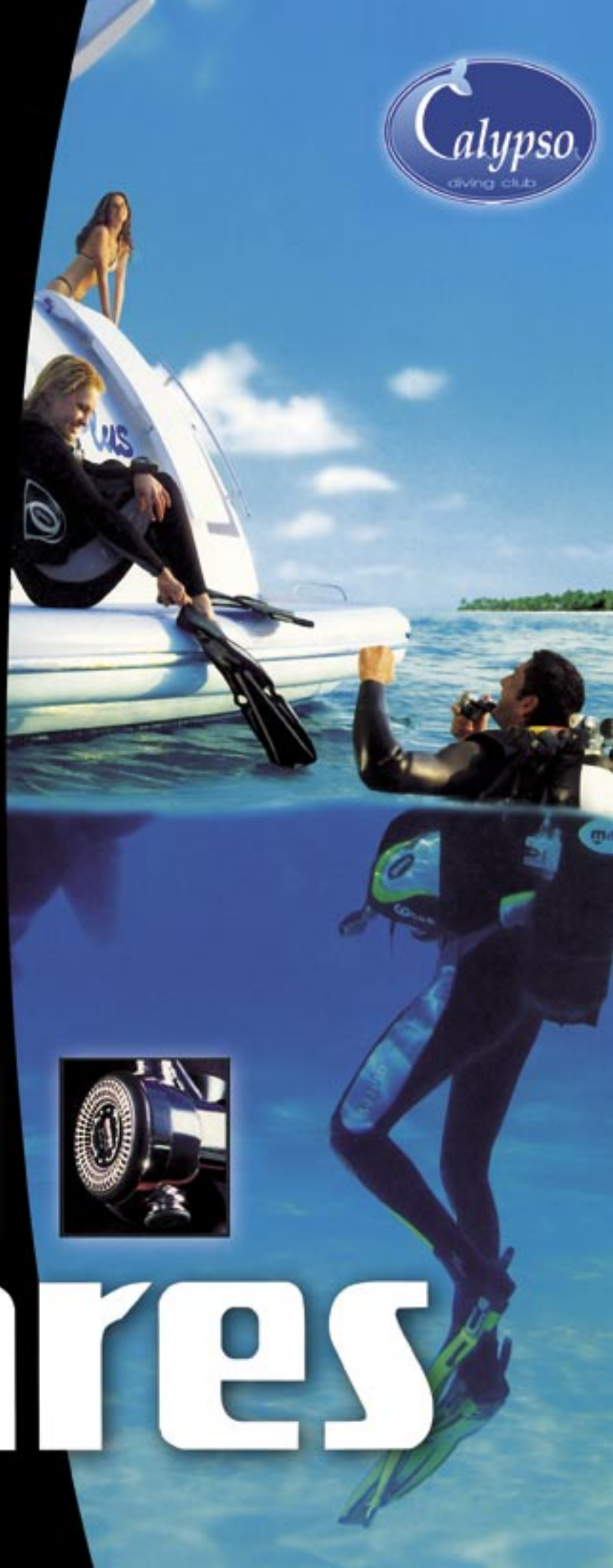
Bazen TAŠ, Beogradska 71
11000 Beograd

tel/fax
+381 11 32 222 32

mobile
+381 63 309 007

email
bozanao@hotmail.com

web page
www.mares.co.yu

mares

Delfini: PUT U VEŠ

LIKO PLAVETNILO

Dolphins Reef, Hurgada

Aprilska ekspedicija na Crvenom moru se uveliko zahuktala. Ronili smo već nekoliko dana i uživajući u nestvarnim podvodnim „baštama“ i susretima sa egzotičnim stanovnicima podmorja. Kada smo tog jutra isplovili, domaćini su nam rekli da idemo na Dolphis Reef i da ćemo vrlo verovatno moći da ronimo sa delfinima. Posle otprilike sat vremena, negde na otvorenom moru, stigli smo na greben. Pošto je na poziciji već bilo nekoliko brodova, postali smo pomalo skeptični povodom najavljenog susreta sa delfinima. I zaista, tokom zarona videli smo barakude, kornjače, ogromne kirmje, murine, gofove ali od delfina ni traga ni glasa. Ipak nismo bili razočarani jer zaron je bio zaista fenomenalan. Ručali smo, malo odmorili i kapetan je pokrenuo brod ka drugoj lokaciji predviđenoj za taj dan. Kulirali smo po palubi, kada su nas iz dremeža trgli povici posade: „Dolphins,dolphins!“. I zaista, na svega stotinak metara, lepo se videlo jato delfina koji su plivali pravo na nas. Brže – bolje poskakali smo u more. Plivajući im

u susret obuzimao nas je osećaj oduševljenja i divljenja prema ovim plemenitim morskim bićima. Delfini su lagano počeli da se pojavljuju iz plavetnila. Izbrojali smo da ih ima preko trideset. Iako se radi o potpuno divljim primercima, savim polako i bez straha plivali su pored nas, povremeno nam dopuštajući da im pridemo sasvim blizu. Neverovatna je lakoća kojom su se kretali kroz vodu, kako odrasli, tako i mladunci koje smo takođe primetili u jatu. Veoma je teško rečima opisati osećanja koja su nas tada ispunjavala. Fotografije koje smo snimili dočaravaju tek delić doživljaja.

Zato ne oklevajte. Ukoliko želite da osetite draž ovakve avanture, pridružite nam se na Live Aboard – Boat Safari krstarenju na Crvenom Moru, koje je planirano za novembar 2006. godine. Više informacija možete dobiti na e-mail: svetronjenja@yahoo.com ili na telefon: 063 84 85 985.

Foto:
Ivana Orlović-Kranjc, Milan Zurković, Janez Kranjc

RAFTING NA TARI!

Promeljivo, kišovito vreme nije sprečilo novinare časopisa Ronilački Svet da na putu do mora obišu jedan od najkvalitetnijih rafting kampova.

Prošavši Foču, put ka Šćepan Polju je vodio uz samu Drinu. Već na prvi pogled videlo se da je priroda u tom kraju potpuno divlja, očuvana. Uputili smo se u kamp Montings, koji je smešten na blagoj zaravni koja gleda na, u ovo doba, nabujalu reku. Posle desetak kilometara vožnje stigli smo do znaka koji je najavljivao skretanje sa glavnog puta na zemljani. Kako je tih dana kiša veoma često padala i sam pogled na blatnjavi put koji je vodio negde u šumu nagoveštavao je avanturu.

Na prirodnom platou ispod puta, zaklonjeni od radoznalih pogleda naišli smo na Montings kamp. Drveni bungalovi, restoran i ognjište sa raspaljenom logorskom vatrom uokviravali su cvrkut ptica i beskrajno žuborenje vode. Kamp je apsolutno uklopljen u ambijent i ničim ne odudara od zaista prelepe prirode. Idiličnu sliku upotpunjuje mini restoran sa tradicionalnom pripremom hrane (jagnjetina ispod sača, supe i čorbe iz kotlića, sveže pripremljene salate ...). Još ako se tome doda dobra domaća rakija i birana vina, uz logorsku vatru se može sedeti do kasno u noć.

Jutro je uprkos lošim vremenskim prognozama, donelo sunčan dan. Krenuli smo terenskim vozilima ka početku našeg spusta, ka mestu koje se zove Brštanovica. Nakon uzbudljive vožnje preko Šćepan Polja stigli smo na Splavište. Na pogodnom mestu, uz samu reku Taru, čamci su pripremljeni i spuštjeni u vodu. Pred nama se nalazilo 20 kilometara najuzbudljivijeg vodotoka reke Tare. Od silnih kiša nabujala reka je obeđavala adrenalinsku vožnju. Krenusmo i odmah na početku smo shvatili koliko je snaga vode ogromna. Prolazili smo najuzbudljivije bukove kao što su Brštanovački, buk Čelije, bukovi pod Borovima, gornji i donji Vjernovića buk, buk Uzlupe i još mnogo drugih. Posle otprilike dva sata skakanja po talasima, provlačenja kroz uske prolaze, prelivanja vode preko ivica čamca i sve u svemu dobre zabave, stigli smo ponovo do Šćepan Polja do mesta gde Piva i Tara prave Drinu. Reka se tu usporila, a temperatura drastično smanjila. Laganom vožnjom u dužini od otprilike 5 kilometara, stigli smo do baznog kampa.

Osmesi na licima su stajali još dugo, nagoveštavajući skoriji povratak u MONTINGS rafting kamp.

Korisna adresa:

MONTINGS TURS

Petra Bojovića bb, 73300 Foča, BiH

Tel. +387 58 210698

e-mail: montigs@teol.net

www.montigs.com

S.D.T. SVET RONJENJA vas poziva na

JAZ

Ronite sa nama na 19 najboljih lokacija na Crnogorskom primorju koje se nalaze u neposrednoj blizini plaže Jaz. Neke od njih su:

- Potopljeni brod Orestte (35 metara, zaron u plavo)
- Potkaplje i Saletova pećina (najlepše pećine crnogorskog podmorja)
- Sveti Nikola (teren na kojem postoji klif do 40 metara, potkapina i mala pećina)
- Greben na Platamunima (40 metara, veliko sidro, obilje života)
- Kolonija koralja (jedinstveno u Crnoj Gori)
- Hrid kod ostrva Sv. Nikola (obilje života, pećina ...)

I još puno toga... Zato ne oklevajte. Pridružite se našem Scuba Dive Team-u, jer mi ne ronimo duboko, ali ronimo bezbedno!

Smešteni smo u kući u malom selu Krimovica, neposredno iznad Jaza. Sobe su dvokrevetne i trokrevetne sa upotrebom zajedničke kuhinje i kupatila. Neverovatno, ali vode uvek ima! Kuća je na takvom mestu da većina soba ima pogled na pučinu.

Tim sačinjen od dva ronilačka instruktora, tri asistenta i tri divemaster-a učiniće da se tokom svog ronilačkog leta osećate prijatno i opuštено. Svakoga dana pravimo ronilačke izlete koji počinju u jutarnjim časovima a završavaju se predveče. Na taj način izbegavamo gužvu na plaži. Pauze između dva zarona provodimo na skrivenim plažicama uz dobro ohlađenu lubenicu. Dobro društvo, zabava, dobri zaroni i odlične lokacije! Šta se još može više poželeti za jedno ronilačko leto 2006. ?

Ronite sa nama!

Info:

063 84 85 985 i 067 38 17 34
svetronjenja@yahoo.com

MOKRA RONIČKA

Čak i u našim uslovima, mokra odela se mogu naći u raznim dezenima, debljinama i kombinacijama. Svake godine se pojavljuju novi modeli sa nekim novim dodatkom ili sistemom (koji je, naravno, baš ta firma jedina uspela da osmisli). Posle nekoliko modela i proizvođača, čovek ne zna za šta da se odluči, odnosno koje odelo da odabere. Ovim tekstom ćemo, nadam se, uspeti da vam pomognemo da se odlučite i da pre svega znate šta ste i zbog čega kupili.

Koje odelo koristiti na Crvenom moru u martu? Koliko je hladno na Bahamima u januaru? Šta koristiti za ronjenje u Jadranskom moru? Ovo su veoma česta pitanja koja muče ronioce. Slike devojaka u kupaćim kostimima ili "shorty"-ima, koje vidamo po magazinima i katalozima, kako se kupaju ili rone na nekom tropskom mestu, često mogu da prevare i navedu nas na pogrešne zaključke, a evo i zašto: Voda oduzima toplotu 20 puta brže od vazduha, tako da ako voda nije temperature oko 32°C, koliko je i temperatura naše kože (temperatura koju većina korala teško može da izdrži), gubićete toplotu i vremenom će vam postati hladno. Naravno, ima i onih koji rone i bez odela ali na račun gubljenja energije i povećane potrošnje vazduha. Kao rezultat imamo brže zamaranje, kako tela tako i uma. Dakle, možemo slobodno reći da kako god i gde god da ronimo, odelo nam svakako treba.

Što više izolacije koristimo, odnosno što nam je odelo deblje, to nam više tegova treba oko pojasa, a pokretljivost nam je sve manja. Kao i većina stvari u životu i ovo je rezultat kompromisa.

Takođe, još jedna stvar koju moramo imati na umu, jeste to, da što su vode toplije, to je više i morskih organizama koji nas mogu opeći, ubosti ili na neki drugi način povrediti. Čak i u najtoplijim vodama važno je imati bilo kakvu zaštitu na telu. Većina ronilaca koji su iskusili ronjenje u hladnoj vodi pri niskim spoljnim temperaturama, znaju da su hladan vazduh i vetar zapravo glavni razlozi za nelagodnost i neprijatnost nakon skidanja odela. Da stvar bude još gora, tako mokro i hladno odelo se mora ponovo obući, što će većinu ronilaca odvratiti od ponovnog zarona. Ostavivši na stranu suva odela, kao posebnu vrstu, ostaju nam polu suva i mokra ronička odela. Polu suva odela su u suštini mokra odela sa manžetnama oko zglobova ruku i nogu, oko vrata ili lica koje sprečavaju izmenu vode tokom ronjenja. Održavanjem manje-više iste vode unutar odela, izolujući efekat je mnogo veći, a samim tim i termalna zaštita efikasnija.

I polu suva i mokra odela prave se od neoprena, materijala sličnog gumi koji u sebi sadrži milione sitnih mehurića inertnog gasa. Gas unutar tih mehurića u suštini pruža izolaciju. Nažalost, isto tako daje i neželjenu plovnost. Kada je odelo izloženo povećanom pritisku na dubini, efekat plovnosti se smanjuje ali i izolacija postaje manje efikasna. Odela koja se dugo koriste ili suše na suncu, izgubiće veliki deo integrisanih mehurića u neoprenu, pa će samim tim postati tanja i manje efikasna u pogledu zaštite. Razne vrste hi-tech materijala, kao što su metalni premazi, postave od likre i sl. dodaju se neoprenu da bi se postigao efekat bolje izolacije, kako tvrde proizvođači. Teško je te tvrdnje potkrepiti ili osporiti ali ih

LAČKA ODELA

u svakom slučaju treba uzeti sa rezervom. Najbitnije u svemu je debljina neoprena i to da li vam odelo odgovara. Ako morate da se pomučite da odelo obučete i pritom neopren mora da se rastegne, to odelo vam svakako ne odgovara. Isto tako, ako imate previše mesta između odela i tela, preveliko vam je. Odelo ne samo da mora da bude lako za oblačenje, već mora i da prati konture vašeg tela. Većina ronilačkih odela koje danas možete pronaći u prodavnicama, rađena su tako da odgovaraju skladu ljudskog tela. To je posebno važno za žene, jer složićete se žensko telo ipak ima malo više oblina nego muško. Proizvođači ronilačkih odela izgleda da su konačno shvatili, da žene nisu samo “muškarci sa malo užim strukom”.

Pozicija i način šivenja mogu biti kritični. Šav postavljen na nepravilnom mestu, pod povećanim pritiskom može prouzrokovati bol i nelagodnost pri ronjenju. Pravi primer za to je šav postavljen po sredini ronilačke čizmice, koji kada se obuku peraja može prouzrokovati ozbiljne žuljeve i nagnječenja. Šavovi i šivenje su u suštini nešto po čemu se razlikuju dobra i loša odela. Iskustvo nam pokazuje da je najbolje kada su šavovi zalepljeni, a potom i prošiveni. Koriste se razne vrste šavova ali svaki loš šav će početi da se cepa i kasnije raspada ili odvaja od drugog dela, što će logično uticati na trajnost odela.

Na sreću ili na žalost, odela svetlih boja su izgleda privremeno izašla iz mode. Ipak, koristeći delove i panele različitih boja, dizajneri mogu napraviti odelo koje će vas činiti lepšim nego što u

stvarnosti jeste ali isto tako i ružnijim. Pravilnim sečenjem delova i promenom boje segmenata, odelo vas može činiti višim nego što jeste ili vam struk učiniti manjim. Pa ko to ne bi pozeleo? Neki proizvođači koriste razne debljine neoprena da bi vam omogućili lakše pokretanje udova, dok neki koriste različite materijale da bi olakšali oblačenje. Uz nekoliko evropskih izuzetaka, većina odela se danas proizvodi na Dalekom Istoku, gde su ljudi uglavnom sitnije građeni. Ipak većina fabrika radi po Evropskom dizajnu. Italijanski proizvođači prave verovatno najlepša odela ali isto tako odela lepog izgleda i dizajna dolaze i iz Severne Evrope. Ipak, budite svesni da odelo italijanske marke, može biti proizvedeno u Koreji i zemljama trećeg sveta. Isto tako, ista odela istog proizvođača mogu poticati iz totalno različitih zemalja. Kao i svaku drugu odeću, nešto možete kupiti po ekonomskoj ceni i da vam odgovara bolje nego da ste potrošili veliku sumu novca na odelo poznate marke. Ipak, jedno je sigurno, jeftino odelo će uvek biti to što jeste, jeftino. Malo je suvih ili polu suvih odela koja se rade po meri korisnika, sve zavisi od toga kako koji model vama odgovara, kako vam “paše” i kako se vi u njemu osećate. Uvek probajte odelo pre nego što ga kupite!

Polu suva odela prave se uglavnom od najtežih i najgušćih vrsta neoprena ali i mnoga laka - tanka neoprenska odela danas su dostupna sa raznim vrstama manžetni, kao kod polu suvih odela. Većina odela sa dobrom termalnom efikasnošću, sastavljena su uglavnom od slojeva, koji se po potrebi mogu nadograditi da bi se postigao

željeni efekat. To u suštini i nije nova ideja, jer su ljudi slojeve odeće, kao zaštitu od hladnoće, koristili odavno. Stil koji se kod ronilačkih odela najčešće viđa, je tzv. "long-john", pantalone sa tregerima bez rukava, kao donji i jakna sa kapuljačom kao gornji deo. Proizvođačima su trebale godine da shvate, da voda koja se nalazi oko ramena i ispod pazuha odvlači mnogo telesne toplote, pa su kombinezoni sa rukavima, kao jedan deo, i jakna sa kratkim rukavima kao drugi deo, skoro preuzeli tržište i trenutno pružaju najefikasniju zaštitu. Neki proizvođači na pojedinim modelima koriste kombinaciju debljina neoprena, ostavljajući materijal poprilično tankim na delovima tela oko zglobova ali dodajući ekstra debljine oko bubrega i kičme. Za primer imate klasična 5mm odela sa bezmalo 20mm neoprena na pojedinim delovima. Dosta toplote se takođe gubi i preko glave. Mozgu je potrebna posebno dobra prokrvljenost, a ljudska glava sama po sebi pruža jako malo prirodne zaštite od hladnoće. Bilo bi glupo dodavati slojeve neoprena na pojedinim mestima, a glavu ostaviti nezaštićenom, a ipak mnogi ronionci više vole da rone bez kapuljače ako mogu ... Neki tvrde da kapuljača ograničava pokrete glave. To jeste tako ali samo ako koristite kapuljaču koja vam ne odgovara.

Tanka neoprenska odela uglavnom ne pružaju značajnu termalnu zaštitu ali to im i nije osnovna namena. Glavna funkcija im je da spreče kontakt raznih morskih stvorenja i vaše kože. Ipak, oni sa povećim stomacima i rezervama sala, bolje da se i dalje kupaju bez odela ... Ova vrsta odela je idealna za tropske uslove i mesta kao što su Malta, Polinezija, Crveno more krajem leta, Indonezija ili Karibi. Takozvana "skin" odela najčešće se proizvode od likre ali neki proizvođači prave ih i od neoprena debljine 0,5mm (npr. Oceanic Cyberskin). U upotrebi su još i razne vrste poliuretanskih hi-tech materijala i pena i uglavnom imaju malo lepši izgled od likre. Tanka odela se koriste često i kao pod-odelo za deblja ronilačka odela, a obzirom da zauzimaju malo mesta u torbi, odlična su opcija za mesta za koja niste sigurni kolika je temperatura vode. Takođe i osobe alergične

na neopren mogu koristiti "skin" odela kao pod-odelo za klasična ronilačka mokra odela. Najčešća i najpopularnija odela za tropske uslove su takozvana "shorty" odela i obično imaju leđno postavljene rajfešluse, a najčešće se izrađuju od 3mm neoprena i često mogu imati i deblje slojeve na vitalnim mestima. Najpopularniji izbor mokrih odela su jednodelni kombinezoni od 5 mm. Većina njih ima manžetne oko zglobova, kao kod polu suvih odela, i mahom ugrađene dodatne slojeve za izolaciju, kao i leđno kopčanje. Uz mnoga 5 mm odela, kao opciju možete kupiti i dodatnu jaknu, obično sa kratkim rukavima i nogavi-

cama, kao dodatni sloj za izolaciju od hladnoće. Time dobijate sloj od 10mm neoprena preko grudi i stomaka, koji su i najosetljiviji na hladnoću. Kapuljače, ukoliko nisu integrisane sa nekim od delova odela, nabavljaju se posebno i pružaju dodatnu zaštitu. Kao što možete primetiti, postoji mnogo kombinacija debljina i slojeva neoprena, a na vama je jedino da se odlučite.

Što se tiče polu suvih odela, proizvode se kao jednodelna od neoprena debljine 5 i 7 milimetara. Većina ima suvi rajfeslus na leđima, kako bi se što više smanjio prodor vode. Ovo ih čini dosta neudobnim van vode ali se zato pravi efekat primećuje po ulasku u vodu. Opet, kapuljača može biti integrisana ili se nositi posebno, nezavisno od odela.

Neka od suvih odela, predviđena za ekstremne uslove, izrađuju se od više slojeva neoprena, sa dodatnim slojevima oko kičme i bubrega, tako da na nekim mestima možemo naći čak 21mm deobe neopren. Udobno, složićete se. Trebalo bi pomenuti i da se ova odela efikasno mogu koristiti čak i u Antartičkim morima bez bojazni od podhlađivanja, pod uslovom da imate gde da se posle presvučete. Skoro svi proizvođači prave odela svih debljina, od 2-3mm pa sve do višeslojnih 7mm. Stvarno bi bilo jako teško pokušati presuditi koja su odela najbolja. Osećaj hladnoće je krajnje subjektivna stvar. Neki ljudi osećaju hladnoću više

nego drugi. Odelo sa kapuljačom od 5mm može vas više ugrejati nego ono višeslojno debljine 7mm bez kapuljače. Većini ljudi je retko pretoplo dok rone, čak i u momentima kada im preti opasnost od pregrevanja. Ukoliko do toga dođe, odelo jednostavno raskopčajte, pustite vodu da se izmenja unutar njega i dobićete dobar efekat rashlađivanja. Ljudi različito reaguju hladnoću, pa odelo koje savršeno odgovara nekima, ne mora da odgovara i vama. I konačno, ne verujte turističkim prospektima. Voda je retko kad dovoljno topla za malo duže zarone.

Predrag Naumović-Naum

ODRŽAVANJE “GUMENJAKA”

Piše: Tika Vasiljević

Relativno velik, robustan, stabilan i izdržljiv, DČ-10 je bio namenjen upotrebi u vojne svrhe. U njega može da stane deset vojnika sa punom ratnom opremom, ali se može koristiti i za inženjerske potrebe. Bočnim spajanjem dva čamca pomoću adaptera i mosnica brzo se pretvara u minijaturni „most“, koji može da izdrži opterećenje i do dve tone. Konstruisan je tako da što niže leži uz površinu vode, da ne bi predstavljao potencijalnu laku metu. U svoje vreme ovi čamci su bili prava vojna tajna, ali kako je tehnologija napredovala lagano su počeli da se pojavljuju i u civilnoj upotrebi. Značajnu ulogu su imali u razvoju ronilačkog sporta kod nas, jer njihovim korišćenjem ronionci su dobili stabilan i dugotrajan plovni objekat. U klupskom ronjenju se zadržao do današnjih dana.

Konstrukcija

Za izradu „dečejca“, kako ga ronionci u žargonu nazivaju, koristili su se veoma kvalitetni materijali. Obostrano gumirana tkanina je morala zadovoljavati stroge propise koji važe u vojnoj industriji. Kada je tekstil pitanju, zanimljivo je da su osnova i potka morale biti spajane pod uglom od 90° kako bi se onemogućilo uzdužno i bočno iztezanje. Konstruisan je sa sedam vazdušnih komora, koje su tako povezane da i sa polovinom od njih može bezbedno pristati. Dužina čamca je 5.2 metara, a težina bez drvenog poda (pajola) iznosi 120 kilograma. Za pogon se mogu koristiti vanbrodski motori do 35 KS. Prva verzija ovih čamaca je imala drvenu kobilicu (što se pokazalo boljim rešenjem kod jačih motora, jer je davala uzdužno učvršćivanje), dok se kasnije prešlo na gumenu kobilicu.

Održavanje

Guma je materijal koji ima svoj radni vek. Pravilnom upotrebom, čuvanjem i održavanjem značajno možemo uticati na dugovečnost ovih čamaca. Kada se ne koriste duže vreme, lageruju se urolani u futrolu ili se pak, ako za to postoji mogućnost čuvaju u napumpanom stanju. Obavezno moraju biti čisti i suvi. Unutrašnjost komora je

potrebno tretirati industrijskim talkom (5-7 supenih kašika po komori), koji sa unutrašnje strane skuplja vlagu i zapušava eventualne pore, jer guma ipak stari. Sa spoljne strane, nakon upotrebe čamac treba oprati vodom sa blagim rastvorom nekog deterdženta i ostaviti ga šezdesetak minuta da odstoji. Zatim ga dobro isprati i ostaviti da se osuši. Posle toga sledi premazivanje silikonskim uljem ili glicerinom. Prilikom skladištenja, bi trebalo proveriti da u skladištu nema glodara koji na čamcu mogu načiniti oštećenja koja se teško popravljaju. Ukoliko na čamcu imate aluminijumske ventile, obavezno ih treba zameniti jer su se jako loše pokazali prilikom upotrebe na moru. Dobro će poslužiti plastični, ili još bolje, mesingani vetili.

Za lepljenje se koriste dvokomponentni lepkovi, ali za prvu pomoć na terenu može da posluži i “Sintelan” ili neki drugi lepak te klase, koga ima na tržištu. Ipak, posle takve intervencije čamac treba odneti kod iskusnog majstora. Kada je na vodi, čamac redovno praznite, jer daska upija vodu i zrcalo propada.

Nekada neprikosnovenog “dečejca” sada uveliko prevazilaze mnogi čamci. Međutim danas, ogromna većina modernih čamaca se pravi od PVC-a. Iako izgledaju mnogo lepše, njihovo servisiranje je prilično komplikovano, skupo i zahteva posebne uslove za rad u radionicama.

Сервис и поправка свих врста
гумених чамаца

ВАСИЉЕВИЋ ТИКА

011/787-741
063/830-68-69
011/3430-990

Ул. Марина бр.1

Neobično zanimanje

LOVAC NA MO

Sve češće smo u prilici da gledamo filmove i čitamo knjige o ekstremnim granama ronjenja, kao što je tehničko ronjenje, speleo ronjenje ili ronjenje pod ledom. Iako malo poznat, lov na crvene korale se visoko kotira na lestvici opasnih i ekstremnih ronilačkih poduhvata, pogotovo jer ova aktivnost nije hobi već posao kojim jedna jako mala grupa ronioaca zarađuje svoj hleb.

Tokom krstarenja i ronjenja po hrvatskim otocima imali smo priliku da upoznamo najmlađeg koraljara sa tih prostora, Hrvoja Krstulovića. Hrvoje ima 29 godina i rodom je iz Splita. Sa deset godina je počeo da roni na dah i da lovi, u dvanaestoj je završio svoj prvi ronilački kurs, a već sa sedamnaest je asistirao i učio zanat od, u to vreme najpoznatijeg koraljara Vladana Bojića – Dande.

Kako se postaje koraljar?

- U početku sam lovio ribu dok je Danda lovio korale. Godinama sam ronio sve dublje i dublje. Uz puno treninga i dobrog učitelja, postale su mi dostupne dubine od preko 80, 90 pa čak i 100 metara. Roneći 300 dana godišnje Dando i ja smo postali odličan tim, iako moj ulov od 40 kilograma godišnje nije mogao da se meri sa njegovih 300 kilograma. Ali ja sam učio. Dando se u međuvremenu povukao u zasluženu penziju, tako da ja poslednjih šest godina radim sam.

Šta je sve potrebno da bi bio uspešan koraljar?

- Pre svega brz i funkcionalan brod. Od ronilačke opreme se sve nosi duplo. Ja lično koristim dvoboc 2x15 litara, dva odvojena regulatora i BCD firme RED TECH. Od alata za vađenje korala koristim zidarsku sekiricu i vreće za korale.

Ti si ipak otišao korak dalje u odnosu na

tvoje kolege, podigavši tako profesionalne standarde u ovom opasnom poslu?

- Da, uložio sam 40.000 eura u podvodnog robota koji može sići do 400 metara dubine. Opremljen je sa četiri motora, podvodnom kamerom u boji i rasvetom snage 2x50 vati. Na brodu se nalazi komandni modul sa džojstikom pomoću kojeg upravljam robotom. Istovremeno na monitoru posmatram teren i poziciju korala. Kad završim sa ispitivanjem dna, bacam kavical sa tegom od 2 kilograma na kraju, pa onda se uz pomoć njega spuštam na poziciju gde su korali.

Na kojoj se dubini korali najčešće love i u kojim područjima ih obično ima?

- Crveni korali su najčešće na dubinama od

; na Murteru, Kornatima, Blitvanici, Visu, Lastovu, Mljetu ...

Koja je najveća opasnost sa kojom se koraljar suočava svakodnevno?

- Pre svega to je ronjenje na velikim dubinama sa vazduhom, zbog uticaja azotne narkoze na ronioaca. Ja sam lično dobro utreniran i na mene retko deluje. Ipak, kada me uhvati, javlja se u obliku malaksalosti tela i usporene motorike. Nažalost, sam podatak da je od 60-tih godina pa do danas u Hrvatskoj bilo 30-tak koraljara, a da ih je više od polovine pokojno, govori koliko je opasan ovaj posao. Mnogi su živote izgubili upetljavajući se u mreže na velikim dubinama gde su usled delovanja azota

85-90 metara. Naravno, na toj dubini ja ih ne vidim u crvenoj, već u sivo-smeđoj boji, zbog apsorpcije spektra boja u svetlosti. Sa sobom nosim Lumen lampu, jer se za sada pokazala najbolje na tim dubinama. Inače koralja ima od Dugog Otoka do Crne Gore

donosili neracionalne odluke i odbacivajući opremu kretali u slobodan izron.

Da li si se i sam nalazio u opasnim situacijama?

- Da bih smanjio rizik u poslu, počeo sam

ORSKO BLAGO

da radim sa svojim ocem koji mi je podrška na brodu. On unapred zna kada i gde treba da dođe brodom po mene, šta znači da kad izbacim safety bovu, ako treba da mi doda kiseoničku bocu i slično... Međutim, imali smo jednom situaciju da se tokom mog boravka na deco stopu more podiglo. Jak vetar je odneo oca sa brodom na jednu, a mene na sigurnosnoj bovi na drugu stranu. Pošto na samom dnu, na dubini od 90 metara provedem 12-13 minuta prvi zastanak pravim na 18 metara, pa na 15,12,9,6 i 3 metra. Ceo zaron traje oko sat i 15 minuta. Tokom deko stopa primetio sam nevrete, ali nisam smeo da prekidam dekompresiju. Kada sam se konačno našao na površini, shvatio sam da me je more odnelo na pučinu, a da mog oca i broda „Vesko de Gama“ nema na vidiku. Nisam dozvolio da me uhvati panika, jer sam predugo živeo sa morem da bih se tek tako predao. Odbacio sam kompletnu opremu na dno i zapliva prema kopnu. Naravno, korale sam zadržao da bih smanjio štetu izgubljene opreme. Plivao sam neprekidno trinaest

sati dok me skoro blizu obale nije pronašao helikopter, koji je svojim svetlima doveo spasilački čamac do mene. Srećom, sve se dobro završilo.

Kako tvoja porodica gleda na opasno ronjenje kojim se baviš svaki dan?

- I oni rone samnom samo u suzama. Šalim se. Trudim se da sve shvatam ozbiljno i zbog toga sam i završio kurs za trimix i heliox ronjenje. Planiram da uskoro pređem na ribrider što će mi u mnogome olakšati posao.

Šta se još zanimljivo može videti na ovim dubinama?

- Vegetacija je uglavnom bogata, ima i dosta kolonija jastoga, velikih škrapina, žutih gorgonija, a na deco stopovima sam imao priliku da dva puta vidim morskog psa modrulja.

A sada nam reci nešto više o samim crvenim korallima, zbog koji je vredno rizikovati život?

- Korali koje ja vadim su iz roda *Corallium Rubrum* i bez sumnje spadaju u najlepše mediteranske korale. Što je deblji koren korala, veće je i cena.

Trgovci iz celog sveta žele jadranske korale jer imaju specifičnu tamno crvenu boju. Cena jednog grama obrađenog korala je jednaka ceni jednog grama zlato. Najpoznatiji centar za obradu i distribuciju korala se nalazi u italijanskom mesto Terre Del Greco. Nekada su se korali koristili i u medicini kao zamena za oštećeni deo kosti, jer je sama struktura korala 100 puta čvršća od betona!

Da li je novac motiv za bavljenje lovom na „crveno blago“?

- Možda u početku i jeste bio, ali sada je to definitivno preraslo u strast jer predivan je osećaj pronaći poziciju na kojoj još niko, nikada nije video korale.

Ivana Orlović-Kranjc

Foto:

Dušan Varda i arhiva H.Krstulovića

IRAN

Tokom maja, ove godine na poziv Iranske ronilačke Federacije iz centrale CMAS-a su javili da bi se u u Iranu trebao organizovati kurs za instruktore ronjenja sa jednom zvezdom. Takve kurseve rade isključivo staff instruktori, a pošto sam ja jedna od njih, pripalo mi je zadovoljstvo da sa kolegom iz Belgije otputujem u ovu daleku zemlju. I ranije sam imala prilike da držim ovakvu vrstu obuke, na primer u Egiptu, Švajcarskoj i Italiji, ali zaista nikada nije bilo ovako „egzotično“. O Iranu sam se svašta naslušala, ali rešila sam da sve predrasude odbacim i jednostavno krenem u avanturu.

Sve se odvijalo na ostrvu Kish, koje je smešteno u Persijskom zalivu. Zaista jedno lepo mesto, preventivno namenjeno turizmu. Gledano iz ugla prosečnog Iranca. Posедуje sve što ostrvo na koje dolaze turisti treba da ima. Ali ... Razlike između polova u ovom delu sveta su izraženije nego igde. Već na aerodromu zamoljena sam da obučem iransku svakodnevnu nošnju namenjenju ženama. Dobro, veo preko lica nisam morala da nosim, ali pri ondašnjim temperaturama to nije nimalo crne haljine nisu nimalo prijatne. Ubrzo sam naučila još jedno pravilo ponašanja: muškarci se ne rukuju sa ženama, već pri susretu samo lagano klimnu glavom. Zatim su sledila već manje očekivana kulturološka razmimoilaženja: muška i ženska plaža su odvojene, takođe i bazeni, u teretani termin za žene je do 14.00 pa posle njih dolaze muškarci. Čak su i kafići potpuno odvojeni, za muškarce i žene.

Što se kursa tiče oštro smo startovali. Odmah na početku otpala su tri muška i dva ženska kandidata. Uslovi za rad su bili odlični. Predavanja smo imali na Univerzitetu, u čijoj se neposrednoj blizini nalaze i bazeni – muški i ženski. Svaki čas je počinjao i završavao obaveznom molitvom. Svi kandidati su bili vrlo fini, ali im je ronilačko znanje, obzirom da se radi o budućim instruktorima skromno. Zato smo morali da se izuzetno potrudimo da im nadoknadimo propušteno znanje i da ih dovedemo na zadovoljavajući nivo. Što se tiče terena za ronjenje, za Iran se može reći da nije zemlja u koju vredi ići baš zbog ronjenja. Voda je izuzetno topla (28°C), ali je vidljivost prilično loša. Takođe, ni lokacija za ronjenje nema preterano puno pa smo trideset metara morali pažljivo da tražimo. Živi svet je oskudan i ako se izuzme nekoliko olupina u podmorju Irana i nema nešto značajno da se vidi.

Dani su odmicali i došlo je vreme za instruktorski ispit, koji je položilo osam muškaraca i nažalost, samo jedna žena. Sve je završeno zajedničkim slavljem i utiskom da je ovo bilo jedno neobično i veoma dragoceno iskustvo vezano za obuku ronilaca.

Božana Ostojić

NOVI REKORDI!

Već drugu godinu zaredom ronilački klub „Hobotnica“ iz Bara uz podršku ronilačkog broda „DOWNUNDER“ organizuje takmičenje u apnei, disciplina konstantni balast. Mesto održavanja takmičenja je bio Petrovac, a prvobitno planiran datum je bio 29. april 2006. godine. Međutim, iskusni organizatori su prateći vremensku prognozu odlučili da takmičenje pomere dan ranije, jer su metereolozi najavljivali izuzetno loše vremenske uslove za sam 29. april. To se pokazalo pametnom odlukom. Ronilački brod „DOWNUNDER“ se pokazao, još jednom, da je odlična podrška ne samo za ovakva takmičenja, nego i za izvođenje i najkomplikovanijih ronilačkih operacija. Iskusna posada i kvalitetni ronionci su omogućili da takmičenje prođe bez incidenata i u dobroj organizaciji. Glavni sudija je bio Aleksandar Karjuk. Na takmičenju nije bilo žalbi. Ovom prilikom oboreni su rekordi u muškoj i ženskoj konkurenciji. Favorit pre takmičenja Siniša Tešić je potvrdio da je trenutno bez premca na ovim prostorima, dok se kod Mirjane Gavrilović primetilo da je mogla još malo, ali nije htela da forsira. U svakom slučaju rezultati za istoriju našeg ronjenja. Najboljima su podeljene medalje, pehari i vredne nagrade koje su omogućili sponzori.

RK „Hobotnica“ i „DOWNUNDER“ za sledeću godinu najavljuju nova takmičenja na kojima se očekuje još veći broj takmičara iz regiona, ali i značajnije učešće domaćih, crnogorskih ronilaca.

Rezultati

Muški:

1. Siniša Tešić, Begej ZR	45m (novi “državni” rekord)
2. Ognjen Pedja Tutorov, Begej ZR	39m
3. Miroslav Prica, Panteri Bjeljina	23m
3. Ignjatov Dragan, Begej ZR	23m

Žene:

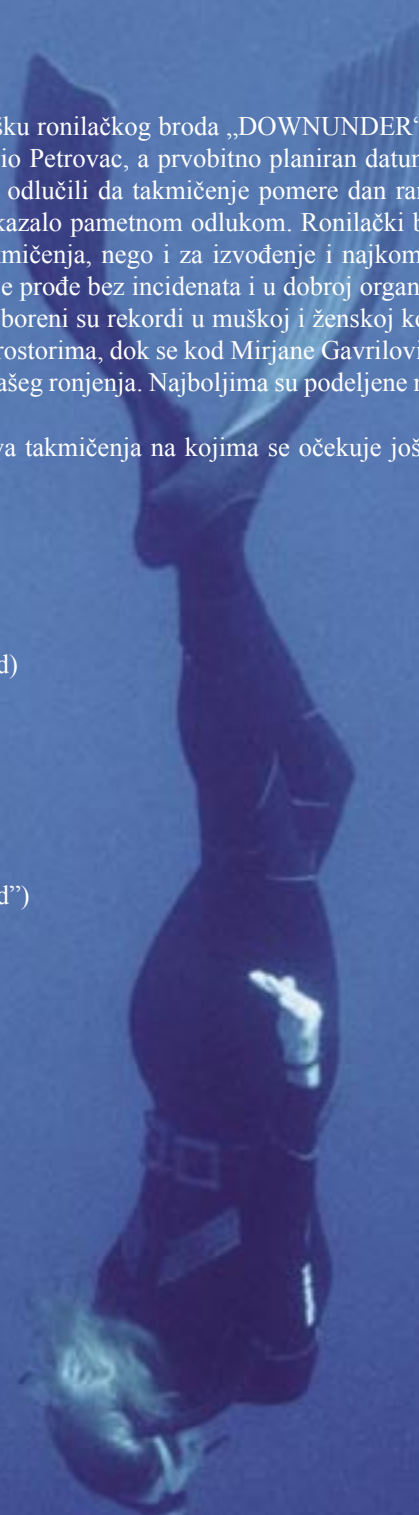
1. Mirjana Gavrilović, Begej ZR	38m (novi “državni” rekord)
2. Sunčica Jovanović Panteri BJ	15m
3. Milkica Vojaković, Panteri BJ	10m
3. Nikica Grgurinović, Panteri BJ	10m

Ekipno:

1. RK Begej, Zrenjanin
2. RK Panteri, Bjeljina
3. RK Hobotnica, Bar

Takmičenje su pomogli: Prodavnice ronilačke opreme Durante iz Sutomora, Montimare iz Budve, Jaht Klub Jug iz Bara i nadaleko čuvena picerija Pulena iz Bara.

info:

www.divemontenegro.com

069 495 604

Slike sa dna Ade Ciganlije

Događaj je obeležio veliki entuzijazam i pozitivna energija takmičara i organizatora

Takmičenja u podvodnoj fotografiji su nekada bila prilično česta i masovna na prostorima bivše Jugoslavije. Međutim, ako zavirimo u stare albume primetićemo da se poslednje takmičenje ovog tipa održalo pre skoro dvadesetak godina. Najava ARI-ja da će se 20. maja 2006. godine održati prvo takmičenje u podvodnoj fotografiji na akvatoriju Ade Ciganlije, naišla je na opšte odobravanje u ronilačkoj javnosti. U pripremama je bio najavljen sasvim solidan broj takmičara, međutim na takmičenju je startovalo svega šest. U neku ruku to i nije tako malo, a i od nečega se treba krenuti.

Mesto okupljanja je bio kafić RED Shoes, gde su takmičari nakon okupljanja obavili neophodne administrativne formalnosti.

Start je usledio nesto posle deset sati. Za prvi put, organizatori nisu razdvajali digitalne od klasičnih fotoaparata. Žirirane su fotografije u kolor i crno beloj kategoriji. Nakon zarona od šezdesetak minuta, fotografi su na površinu izneli slike podvodnog sveta Ade Ciganlije. Fotografije su bile izložene u sportskom centru Banjica gde je bila i ceremonija proglašenja najboljih. Po glasovima publike, koja je imala priliku da bira ukupno najlepšu fotografiju, pobedio je Slobodan Baranjin.

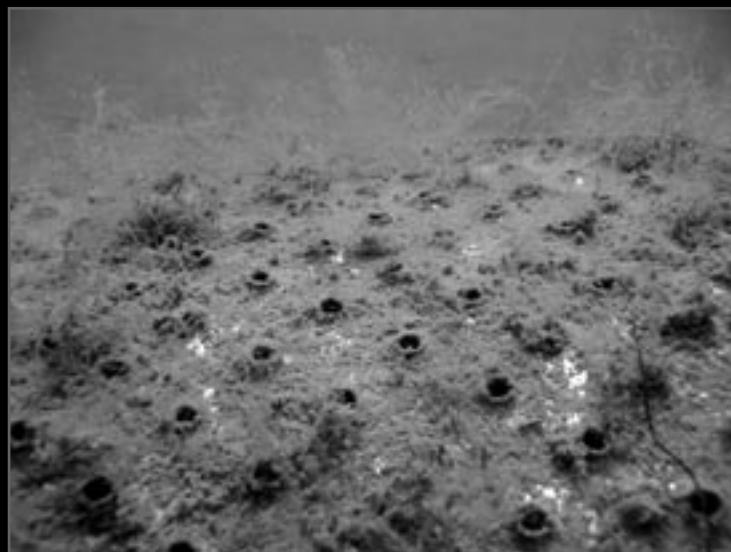
Rezultati:

Kolor fotografija:

1. Slobodan Baranjin (RK RONAS)
2. Ivan Angeli (RK EXPLORER)
3. Ratko Jeremić (RK BIG BLUE)

Crno bela fotografija:

1. Srđan Milodanović (KPA SPARTAK)
2. Ivan Angeli (RK EXPLORER)
3. Ivan Marinkov (RK DANUBIUS SPASILAC)

ADA CIGANLIJA

uslovi za ronjenje i fotografisanje
20.05.2006.

Vreme: sunčano, bez vetra

Spoljna temperatura: 26° C

Temperatura vode: na površini 18°

C, na dnu 10° C

Vidljivost: između 3 i 5 metara

POVREDE U RONJENJU I KAKO IH SPREČITI?

Ronjenje, kao bilo koji sport, podrazumeva potencijalni rizik od povrede. Iako je učestalost povređivanja manja u poređenju sa nekim drugim sportskim aktivnostima (košarka, tenis, plivanje), problem sa povredama u ronjenju je što mogu prouzrokovati trajni invaliditet, a povremeno se završavaju smrtnim ishodom. Tokom 1990-2000. godine, zdravstveni nadzor ronilaca kod nas nije bio zadovoljavajući iako se broj ronilaca povećavao. Nezvanične procene su da, u poslednje vreme, približno 3000 ronilaca načini bar jedan zaron godišnje u vodama Srbije i Crne Gore.

Neke činjenice

- ◆ Kod nas nema novih, zvanično usaglašenih ili preporučenih medicinskih standarda za profesionalno i sportsko (rekreativno) ronjenje. Mnogi se i dalje oslanjaju na stare vojne standarde koji su prilično neusaglašeni sa zahtevima modernog ronjenja.
- ◆ Prisutne su razne internacionalne škole za ronjenje (CMAS, PADI, IDEA, CEDIP, SSI, PSS, etc.), koje ponekad promovišu različite medicinske standarde
- ◆ Većina povreda u ronjenju se ne prijavljuje, a nema zvaničnih statističkih podataka o incidentima, posebno za period 1990 -2000. godine.
- ◆ **Poseban problem je nedostupnost tačnih i relevantnih informacija od strane nadležnih stručnih službi (medicinsko osoblje, istražni organi), ali i samih aktera incidenata – odnosno povređenih ronilaca.**
- ◆ Još uvek je prisutna dilema : Da li je neophodan lekarski pregled pre početka bavljenja ronjenjem ? Da li su potrebni kontrolni pregledi ? **Da li na osnovu rezultata pregleda možemo utvrditi (naslutiti) rizik za nastanak specifičnih povreda u ronjenju ?**

U cilju unapređenja bezbednosti ronjenja, oktobra 2000. godine je i kod nas počela sa radom regionalna kancelarija Fondacije **DAN Europe – DAN Europe Balkans** sa ciljem da na ovim prostorima promoviše DAN MISIJU, a prevashodno da :

■ **Obezbeđuje medicinski savet, pruža hitnu medicinsku pomoć kod incidenata u ronjenju i radi na sprečavanju nesreća i unapređenju sigurnosti ronjenja.**

■ Prikuplja relevantne podatke o povredama, analizira ih i na osnovu toga preduzima aktivnosti usmerene ka **poboljšanju bezbednosti ronjenja, medicinskom zbrinjavanju i pružanju prve pomoći**

Statistika povređivanja 2000-2005.

DAN EUROPE BALKANS -nacionalna alarm linija: + 381 63 39 88 77 je odgovorila na 25 hitnih poziva (14 od članova DAN-a).

Pomoć je pružena svim povređenim ronionicima-nekima u vidu kompletnog zbrinjavanja, a pojedinicima u vidu hitnog saveta i usmeravanja u nadležnu ustanovu, uz pomoć pri alarmiranju i uspostavljanju kontakta sa najbližom odgovarajućom stručnom službom.

Takođe je koordinirano u zbrinjavanju troje alpinista, koji su potom

uspešno lečeni u hiperbaričnoj komori zbog zadobijenih promrzlina.

Informaciona linija je u istom periodu odgovorila na više od 250 poziva koji su se uglavnom odnosili na zdravstvenu sposobnost za bavljenje ronjenjem.

DAN EUROPE BALKANS – registrovane povrede

■ **9 fatalnih povreda (nema DAN članova)**

3 ronioca na dah

(2 povrede nanesene motornim čamcem - ronionci na dah)

2 Dekompresione povrede (neiskustvo -barotrauma pluća? utapanje? -marina u Budvi; nervni oblik, propuštena dekompresija, kašnjenje sa lečenjem oko 15 sati -Kotor)

1 utapanje - neiskustvo, greška instruktora? (Jaz)

1 krvareći čir na želucu Ploče (Budva)

1 infarkt srca i/ ili barotrauma pluća ? (Havaji – Budva)

1 ronilac –“usisan” na ventilacioni sistem (Igalu)

Problem dobijanja tačnih informacija!!!

■ **8 slučajeva dekompresione povrede (DCP)**

2 člana DANa : bol u ramenu, trnjenje u ruci tretiran u Meljinama (Arza);

duboko ronjenje -slabost u ruci tretiran u komori (Egipat)

Ostali:

2004.

1 propuštena dekompresija -bol u ramenu, trnjenje u ruci - tretiran u komori - Meljine (Kotor)

1 propuštena dekompresija, glavobolja, opserviran u Meljinama (Bečići)

1 dekompresiona povreda (duboka ronjenja) - vrtoglavica, slabost polovine tela (stranac, tretiran u komori -Meljine)

2005.

■ Bol u ramenu, laktu, utrnulost ruke, opšta slabost (duboka ronjenja) - tretiran u komori u Meljinama (Zenta)

■ Težak vestibularni i nervni oblik, (oduzetost polovine tela, poremećaj ravnoteže) tretiran u komori u Meljinama (Žanjic)

■ Nestabilnost, bol u zglobu, tretiran u komori ? (Čanj)

Ostale povrede članova DAN Europe

■ 1 barotrauma srednjg uha sa krvavljenjem u srednje uho –stepen 3 (Hrvatska)

■ 1 barotrauma srednjg i unutrašnjeg uha - diferencijalna dijagnoza (dd) u odnosu na DCP (Beograd)

■ 2 povrede palca na nozi prilikom ulaska u čamac (Žanjic)

■ 1 amputacija distalnog dela 3 -ćeg prsta na ruci prilikom vršenja podvodnih radova (Bosna)

■ Infarkt srca (Žanjic)

■ Nestabilnost pri hodu i žmarci posle letenja avionom (pri čemu je od poslednjeg ponovljenog ronjenja prošlo manje od 12 sati) –dd DCP

■ Ronjenje na dah - nesvest i mišićni trzajevi (Krit)

■ Glavobolja, iscrpljenost – neiskustvo, loše rukovanje sa BCD, dd DCP (Herceg Novi)

■ Trnjenje ruke zbog problema sa vratnom kičmom – dd DCP (Žanjic)

Statistika - Sposobnost za ronjenje

Rezultati selekcionih pregleda za ronjenje u periodu 2003-2005.

325 kandidata za ronjenje (314 sposobnih, 11 nesposobnih)

Prosečna starost kandidata za ronjenje je iznosila 32 godine (I=14-59)

61 (19%) ronilac je bio stariji od 40 godina, a 19 je imalo više od 50

DAN EUROPE preporučuje (bez obzira na “savet” vašeg ronilačkog kompjutera)

- Nemojte leteti avionom ili prelaziti visinu od 300 metara, ukoliko je od poslednjeg ronjenja, koje nije zahtevalo deco zastanke prošlo manje od 12 sati!
- Nemojte leteti avionom ili prelaziti visinu od 300 metara, ukoliko je od poslednjeg ponovljenog ronjenja, ili deco ronjenjejanja prošlo manje od 24 sata!
- Ne prelazite preko granica svojih mogućnosti, svoje obučenosti i ne kršite standarde preporučenih režima ronjenja!
- Planirajte svoje ronjenje i ronite po svom planu!

11 nesposobnih za ronjenje (Problem sa tiroidnom žlezdom 1; GIT problemi 1; Diabetes 1; Infekcije ušiju 1; Krvavljenje u mozgu 1; Sistemski lupus 1; Povišen pritisak 1; Aktivna astma 2; Epilepsija 2)
Sve ukupno 314 sposobnih za ronjenje.

Važna napomena : U 216 kandidata (69%), utvrđen je bar jedan zdravstveni poremećaj, odnosno odstupanje od idealno normalnih vrednosti zdravstvenih pokazatelja, koji nisu predstavljali apsolutnu kontraindikaciju za ronjenje.

- ♦ **Kod 52 (~17%) ronilaca je utvrđen rizik od ispoljavanja dekompresione povrede i infarkta srca!** Odnosno ustanovljeni su neki srčani poremećaji (uglavnom povišen arterijski pritisak + gojaznost + povišene masnoće u krvi)
- ♦ **Kod 38 (12%) ronilaca je utvrđen rizik od ispoljavanja barotraume pluća !** Odnosno ustanovljeni su neki poremećaji u disajnom sistemu (Torakotomija zbog povrede –prema istoriji bolesti - 3; Smanjeni protoci pri malim volumenima pluća 13, inaktivna astma 22)

Ostalo: Problemi sa ušima i sinusima, biohemijski poremećaji, gastrointestinalne tegobe ; ginekološke operacije, operacija medijalne ciste vrata, potres mozga; glavobolje, varikoziteti vena potkolenice ;

oštećenje vida, hipotireoza.

Na osnovu veoma uopštene i kratke analize prethodno navedenih incidenata, nameće se zaključak da je ključni faktor u skoro svim incidentima – čovek. Povrede su prouzrokovane sadejstvom nekoliko činilaca, ali dominira : neiskustvo i neadekvatna obuka ronilaca, neodgovornost vođa ronjenja, loše zdravstveno stanje, neadekvatna fizička kondicija, prekoračenje standarda bezbednog ronjenja (duboka ronjenja, ponavljana ronjenja, greške u dekompresionoj proceduri, uglavnom bez unapred pripremljenog plana za delovanje u slučaju incidenta i bez opreme za pružanje prve pomoći).

Neki uslovi za unapređenje bezbednosti ronjenja – posebno za vođe ronjenja!

- ♦ **Želja i potreba za novim informacijama**
- ♦ **Edukacija i neprekidno usavršavanje ronilačkih veština kao i znanja iz oblasti prve pomoći**
- ♦ **Usvajanje i promišljanje iskustava drugih**
- ♦ **Svest o tome da ljudski organizam nije mašina**
- ♦ **Svest o tome da se prosečna starost ronilačke populacije povećava i da to više nisu idealno zdravi ljudi**
- ♦ **Insistiranje na neprekidnom održavanju fizičke kondicije**
- ♦ **Prihvatanje činjenice da svaki ronilac (kao individua) različito reaguje na isti dekompresioni stres**
- ♦ **Analiza rizika i pažljivo planiranje ronjenja u skladu sa potencijalnim rizikom**
- ♦ **Pripremljen plan za delovanje u slučaju incidenta**
- ♦ **Posedovanje adekvatne opreme za prvu pomoć**
- ♦ **Razvijanje osećaja odgovornosti prema sebi, drugima i prirodi koja nas okružuje**

Uz malo truda - uživajte u bezbednom ronjenju !

Dr Dragana Ivković
specijalista baromedicine
regionalni direktor DAN Europe Balkans

AKCIJE S.D.T. SVET RONJENJA

Druga Aqua TRIBINA

U čitaonici V Beogradske Gimnazije, 26.03.2006. godine održana je druga po

redu Aqua Tribina. Svoje teme su izlagali Željko Marković i Olgica Šehović (Apnea u Srbiji), Slobodan Panić (Specijalistički kursevi – servisiranje osnovne disajne opreme), Aleksandar Petković (Dekompresiona bolest – lična iskustva) i Ivan Urošević (Ronjenje na Visu). I ovaj pun sala čitaonice je bila puna do poslednjeg mesta, što potvrđuje da za ovakvim skupovima ima interesovanja među ronionicima. Nakon leta mogu se očekivati nove tribine sa zanimljivim i intrigantnim temama i gostima.

Crveno more – Hurgada

Krajem aprila mala ali odabrana ekipa našeg kluba se uputila u Egipat, preciznije u Hurgadu. Crveno more nas je i ovaj put

ostavilo bez daha. U potrazi za ajkulama ronile su se nove lokacije (Carles Reef, Shab el Erg) ali nažalost nismo imali tu sreću da ih pronađemo. Ali zato smo imali više sreće sa delfinima, kornjačama, barakudama i jatima gofova zbog kojih će ova ekspedicija dugo pamtili. Temperatura mora je bila 24°C. Vidljivost se menjala u zavisnosti od lokacija, ali je uvek bila između 30 i 50 metara.

Ronjenje na Crvenom moru je uvek vrhun-ska avantura i zbog toga za novembar me-

sec planiramo Live Aboard Safary, o čemu će dodatnih obaveštenja biti kasnije.

Prvi maj na Jazu

Uskršnji i prvomajski praznici su idealan termin za organizovanje prolećnih ronjenja. Članovi našeg kluba okupili su se na plaži Jaz, gde su izvođena trenažna ronjenja. Iako je nam vreme nije bilo naklonjeno,

tačnije nepamti se kišnji početak maja, ronilo se svaki dan i plan je ispunjen. Zbog obilnih kiša voda je do dubine od desetak metara bila neverovatno mutna, ali je posle potajala bistrija. Ova ekurzija će biti zapamćena po velikom entuzijazmu ronilaca, čije dobro raspoloženje nisu mogli da pokvare loši vremenski uslovi.

Griško jezero

U potrazi za novim ronilačkim lokacijama ekipa iskusnih ronilaca iz našeg kluba u sastavu : Ivana Orlović-Kranjc (PADI STAFF), Janez Kranjc (CMAS M1), Dragan Jovović (PADI AI) i Predrag Naumović (PADI RD) zaputila se ka selu Grlšte koje se nalazi u blizini Zaječara, sa namerom da zaroni u Grlškom jezeru. Ovo jezero služi zaječarcima kao vodo zahvat. Dužine je oko šest kilometara, a smešteno je u pre-

divnom prirodnom okruženju. Po kartama dubina jezera bi trebalo da je 25 metara, ali smo mi pronašli 18. Na površini tem-

peratura vode je bila 19°C, a na dnu oko 11°C. Vidljivost je u početku bila slaba da bi sa povećanjem dubine bivala sve veća. Na osamnaest metara je potpuni mrak ali sa upotrebom lampe vidi se ok 3-4 metra. Dno je uglavnom muljevito i nema granja, panjeva i sličnih podvodnih prepreka.

Bela Crkva, Ada Ciganlija

Tokom maja u više navrata organizovana su trenažna stažna ronjenja na ovim jezerima. Cilj ovih zarona je bilo sticanje rutine i iskustva mlađih članova kluba, kao i kondicioniranje starijih.

Podvodno venčanje

Naši klupski instruktori Ivana Orlović i Janez Kranjc su se 7.06.2006. godine venčali ispod površine jezera Ada Ciganlija. Ovo je bilo prvo podvodno venčanje u Srbiji, koje ne bi bilo moguće organizovati bez tehničke pomoći gospodina Petra Počuće (RK Tuljani) i Željka Dragutinovića (M/Y DOWNUNDER) koji su omogućili tehničke uslove za podvodnu komunikac-

iju. Podvoni fotograf i snimatelj Slobodan Baranjin je taj trenutak zabeležio pod vodom. Klub S.D.T. SVET RONJENJA im se zahvaljuje na podršci.

Scuba Diving Team
SVET RONJENJA

info:

063 84 85 985

svetronjenja@yahoo.com

Monti
mare
shop

BUDVA

Stari Grad C. Dušana 7

Tel: 086 402 466

mob:069021922

mob:067540407

montimare@cg.yu

NAJVEĆA I NAJPOVOLJNIJA PONUDA

-Izdavanje ron. dozvola

-Razan servis

mares
just add
water

 technisub

OMERSUB
DIVER'S EQUIPMENT

Passi'sub

kolor